

Tartu Ülikool
Sotsiaal- ja haridusteaduskond
Haridusteaduse instituut
Humanitaar- ja sotsiaalinete õpetamine põhikoolis

Kadi Viigi

SOTSIAALPEDAGOOGIKA JA SOTSIAALPEDAGOOGI ROLL PRAKTILISE TÖÖ
SEISUKOHAST EESTI SOTSIAALPEDAGOOGIDE HINNANGUL

bakalaureusetöö

Juhendaja: Kristi Kõiv

Läbiv pealkiri: Sotsiaalpedagoogika praktika

KAITSMISELE LUBATUD

Juhendaja: Kristi Kõiv (PhD)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Kaitsmiskomisjoni esimees:

Pille Villems (programmijuht)

.....

(allkiri ja kuupäev)

Tartu 2015

Sisukord

Sissejuhatus	3
1. Teoreetiline ülevaade	5
1.1 Sotsiaalpedagoogika kui teadus	5
1.1.1 Sotsiaalpedagoogika objekt	7
1.1.2 Sotsiaalpedagoogika defineerimine	7
1.1.3 Sotsiaalpedagoogika naaberteadused	10
1.2 Sotsiaalpedagoogika teooria ja sotsiaalpedagoogika praktika	12
1.3 Sotsiaalpedagoogi rollid	12
1.4 Uurimuse eesmärk, uurimisküsimused	13
2. Metoodika	13
2.1 Uuritavad	13
2.2 Mõõtevahend	14
2.3 Protseduur	16
2.4 Andmetöötlusmeetodid	16
3. Tulemused	16
3.1 Definitsioonid	16
3.2 Väited sotsiaalpedagoogika kui teaduse kohta	19
3.3 Sotsiaalpedagoogi roll	24
3.4 Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö	25
3.4.1 Dimensioonid	25
3.4.2 Väited praktilise töö ja tervise kohta	26
4. Arutelu	27
5. Kokkuvõte	32
6. Summary	34
7. Tänuõnad	35
8. Autorsuse kinnitus	35
9. Kasutatud kirjanduse loetelu	36
<i>LISA 1</i>	39
Lihthitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks	47

Sissejuhatus

Kiiresti muutuv maailmas peab iga inimene leidma oma koha ühiskonnas, ent kui areng on liiga kiire ja muutused suured, on oht saada sotsiaalselt tõrjutuks nii täiskasvanutel, kuid veelgi enam, lastel (Kraav, 2006). On olemas mitmed spetsialistid, nende hulgas sotsiaalpedagoogid, kes sellisel juhul lapsi ning täiskasvanuid aidata saavad, muuhulgas õpetades neile sotsiaalseid oskusi ja aidates ennetada ning leevendada erinevaid sotsiaalseid probleeme. Eestis on olemas sotsiaalpedagoogide kutsestandard (nii tase 6 kui tase 7), kus on kirjas sotsiaalpedagoogilise töö kirjeldus ja erinevad osad, töö keskkond ja eripära, töövahendid, tööks vajalikud isikuomadused ning vajalik kutsealane ettevalmistus (Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 6, 2013; Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 7, 2013).

Mida aga arvavad oma tööst seoses praktikaga sotsiaalpedagoogid ise? Käesolevat tööd ajendas autorit kirjutama soov saada aimu sellest, kuidas mõistavad sotsiaalpedagoogika ning sotsiaalpedagoogi rolli Eesti sotsiaalpedagoogid. Nagu on kirjutanud Mikser (2006), siis tema väitel tugevdab sotsiaalpedagoogikat lisaks kvantitatiivsele juurdekasvule mistahes aspektis ka püüdlus teoreetilise ja kontseptuaalse ühtsuse suunas. Tema järgi on Eestis diskussioon selle üle, kuidas ja mille alusel ühtlustada ettekujutust pedagoogikast kui teadusest, üsna napp ja lünklik (Mikser, 2006).

Sotsiaalpedagoogika puhul on aktuaalne küsimus teooria ja praktika vahekorra (Storø, 2013), käesolevas töös vaadeldakse sotsiaalpedagoogide hinnanguid sotsiaalpedagoogika rollile ning sotsiaalpedagoogide rollidele just praktika seisukohast. Mikseri (2006) järgi ei ole sotsiaalpedagoogika algne teoreetiline baas seotud enamiku sotsiaalpedagoogika nime all Eestis läbiviidavate empiiriliste uurimustega ning sotsiaalne praktika ja seda katta üritav sotsiaalpedagoogiline teooria on arenenud lahus. Käesolevas töös uurib autor kas, kuidas ning milliseid võimalusi pakub sotsiaalpedagoogiline praktiline töö mõtestamiseks sotsiaalpedagoogika teooriat, seejuures lähtudes sotsiaalpedagoogikast kui teadusest, teooria ja praktika vahekorra ning sotsiaalpedagoogi rollidest.

Käesolevas töös käsitletav uurimisprobleem on uudne, sest autorile teadaolevalt ei ole varasemalt tehtud uurimust sotsiaalpedagoogika ja sotsiaalpedagoogi rolli kohta lähtudes sotsiaalpedagoogika praktika seisukohast, kus valimis oleksid sotsiaalpedagoogid üle Eesti. On uuritud kindla piirkonna sotsiaalpedagooge (Lüüs, 2010; Heide, 2013), ühe õppeasutuse sotsiaalpedagooge (Koit, 2015); sotsiaalpedagoogikat seotuna üldpedagoogikaga (Mitt, 2006),

alusharidusega (Väli, 2013), sotsiaaltööga eakate sihtrühmas (Spitz, 2013), kriminaalhooldusega (Perova, 2003) ning sotsiaalpedagoogika tõlgendamist õpetajate vaatevinklist (Valge, 2014).

Antud uurimuse eesmärk on välja selgitada, kuidas iseloomustavad Eesti sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat ja sotsiaalpedagoogi rolli praktilise töö seisukohast. Käesoleva uurimistöö uurimisküsimusteks on:

- 1) Kuivõrd kirjeldavad ja kuivõrd tähtsad on sotsiaalpedagoogika definitsioonid sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohalt sotsiaalpedagoogide hinnangul?
- 2) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat kui teadust lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 3) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogilist praktikat?
- 4) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika vahekorda lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 5) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogi rolli lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?

Eesmärgini täitmiseni jõutakse, kasutades uurimismeetodina ankeeti, mis sisaldab erinevaid sotsiaalpedagoogika definitsioone ning väiteid sotsiaalpedagoogika kui teaduse, praktika ning sotsiaalpedagoogi rolli kohta. Lisaks palutakse sotsiaalpedagoogidel anda neile väidetele hinnanguid lähtuvalt oma praktilisest sotsiaalpedagoogilisest tööst.

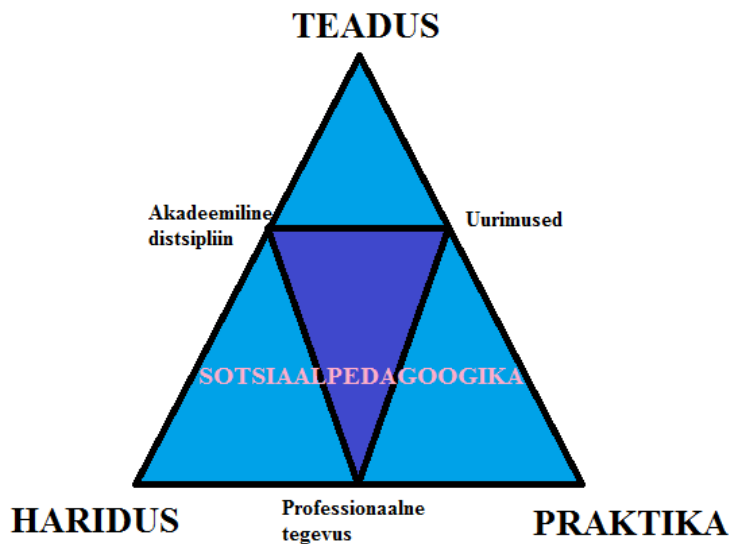
Käesolev töö koosneb üheksast peatükist, teoreetilise ülevaate peatükk koosneb neljast alapeatükist. Töö teoreetilises osas on tuginetud eelkõige viimase kümne aasta jooksul ilmunud sotsiaalpedagoogika erialasele kirjandusele. Töö empiirilises osas kirjeldatakse Eesti sotsiaalpedagoogide hinnanguid sotsiaalpedagoogikale nende endi praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast. Mikser (2006) kirjutab, et tihti toodetakse sotsiaalpedagoogilise uurimistöö käigus infot, mille avaldamisega tegelevad ka muud institutsioonid (politsei- ja uudistesaaated, statistikabürood), kuid sageli ei jõuta tõelise seoseni teooriate ja saadud empiiriliste uurimistulemuste vahel. Käesoleva töö praktiline väärtus seisneb eelkõige empiirilistel uurimistulemustel ja võimalusel neid rakendada praktikasse, uurides praktiseerivate sotsiaalpedagoogide hinnanguid sotsiaalpedagoogika ning sotsiaalpedagoogi rollile.

1. Teoreetiline ülevaade

1.1 Sotsiaalpedagoogika kui teadus

Ucar'i (2013) järgi on palju polariseerunud arvamusi selle kohta, mis sotsiaalpedagoogika on, mis see olla võiks ja kuidas see töötab ning ta püstitab küsimuse, kas sotsiaalpedagoogika on teadus, praktika, kunst või kõik need korraga. Ka Hämäläineni (2001) väitel ei ole sotsiaalpedagoogika tähendus võrreldes teiste pedagoogika-lõpulist teadusvaldkondadega nagu koolipedagoogika, muusikapedagoogika ning eripedagoogika, iseenesestmõistetav. Seda seisukohta toetavad ka Ucar (2013), kes kirjutab, et akadeemilises ja professionaalses kirjanduses sotsiaalpedagoogika kohta ilmneb mitmeid vasturääkivusi ning Cameron ja Moss (2011), kelle väitel sotsiaalpedagoogika mitmekesisus Euroopas raskendab valkonna mõistmist.

Ent Hämäläineni (2012b) järgi võib sotsiaalpedagoogikat vaadelda kui funktsionaalset süsteemi teadusest, haridusest ja praktikast (*Joonis 1*).

Joonis 1. Sotsiaalpedagoogika kui funktsionaalne süsteem teadusest, haridusest ja praktikast (allikas: Hämäläinen, 2012b, lk 10)

Hämäläineni (2012b) väitel saab selle põhjal, kuidas mõistetakse „pedagoogikat“ ja kuidas tõlgendatakse selle ees olevat sõna „sotsiaal“, välja tuua kolm põhilist valdkonda, kuidas/kus sotsiaalpedagoogikat rakendada. Nendeks valdkondadeks on:

- 1) Sotsiaalpedagoogika kui pedagoogika, mille tähelepanu on suunatud hariduse ühiskondlikele tingimustele ja inimarengule.

- 2) Sotsiaalpedagoogika, mis esindab kogukonnal põhinevat haridust ja tähtsustab kogukonna tähtsust hariduses ja inimarengus.
- 3) Sotsiaalpedagoogika kui pedagoogika, mis soodustab hoolekannet, keskendudes väiksemate õigustega indiviididele, vaestele ja alla surututele ning püüdes ennetada sotsiaalset eksklusiooni ja soodustada sotsiaalset kaasamist.

Viimase valdkonnaga kattub definitsioon, mis vaatleb sotsiaalpedagoogikat kui lähenemisviisi seoses sotsiaalsete küsimustega, kus otsitakse väljendusvõimalusi ühiskonnas ebasoodas olukorras olevatele gruppidele (Smith, 2012).

Üleüldiselt soodustab sotsiaalpedagoogika indiviidide osalemist ja kaasamist ühiskonda ning see tekkis ühe võimalusena lahendamaks puudulikust sotsialiseerumisest tekkinud probleeme ja edendamaks inimkasvu ning sotsiaalsete oskuste omandamist (Eriksson, 2014). Hämäläineni (2012b) väitel saab arenguliselt jagada sotsiaalpedagoogika kontseptsioonid kaheks, millest üks kontseptsioon viitab teooriale ja praktikale, kus soodustatakse inimeste arengut ühiskonna ja kogukonna liikmeks olemisel ja teine teooriale ja praktikale, kus ennetatakse ja leevendatakse sotsiaalset eksklusiooni ning soodustatakse indiviidide heaolu.

Norra päritolu sotsiaalpedagoogika uurija Storø (2012) pakub välja, et küsimuse asemel „Mis on sotsiaalpedagoogika?“ oleks parem küsida „Mis sotsiaalpedagoogika olla võiks?“ ning veelgi parem „Mida sotsiaalpedagoogika teha saab?“. Viimasele küsimusele vastab Storø (2012) selliselt:

- 1) Sotsiaalpedagoogika saab luua fookuse tööle lastega ja noorte inimestega.
- 2) Sotsiaalpedagoogika saab kombineerida erinevaid teoreetilisi arusaamu sotsioloogiast, psühholoogiast, pedagoogikast, sotsiaaltööst ja teistest distsipliinidest.
- 3) Sotsiaalpedagoogika saab luua uusi kontseptuaalseid vahendeid, mis aitaksid leida teooria ja praktika vahelisi ühenduskohti.

Eichsteller ja Holthoff (2012) väidavad, et sotsiaalpedagoogika on õpetus olemisest – õpetus teistega koos olemisest ning suhete moodustamisest, olevikus elamisest ja keskendumisest õppimisprotsesside algatamisele, kusjuures kohalolek on iseloomult ehe, toetav ning jõustav. Nad nimetavad sotsiaalpedagoogikat kunstivormiks, mis väljendub pigem professionaalse *haltungi* (saksa keeles: hoiak, suhtumine, seisukoht, käitumisviis, vaimsus, väärikus, sallivus, tasakaal, enesevalitsus) abil, mitte ei ole oskus, mida saab õppida

(Eichsteller & Holthoff, 2012). Sotsiaalpedagoogikas ei ole nii oluline, mida tehakse, vaid kuidas seda tehakse, ning see muudab sotsiaalpedagoogika dünaamiliseks, loominguks ja tegevusele orienteerituks (Eichsteller & Holthoff, 2012). Sarnaselt näeb sotsiaalpedagoogikat Ucar (2013), kes kirjutab, et sotsiaalpedagoogika on liikuv ning pidevalt arenev, nagu ka inimesed, grupid ja kogukonnad.

Sotsiaalpedagoogikat mõistetakse erinevates riikides erinevalt (Hämäläinen, 2012a; Stephens, 2009, Petrie, 2013). Samuti on sotsiaalpedagoogika osades Euroopa riikides levinum kui teistes, kuid Erikssoni (2014) järgi kasutatakse sotsiaalpedagoogikat professionaalse praktilise tegevusena peamiselt Euroopa põhjapoolsemates osades.

Käesolevas uurimuses küsitakse Eesti sotsiaalpedagoogidelt, kuidas mõistavad nemad sotsiaalpedagoogikat ning sotsiaalpedagoogi rolli praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast.

1.1.1 Sotsiaalpedagoogika objekt

Sotsiaalpedagoogika objekt ehk sihtrühm on Madseni (2006, viidatud Storø, 2013 j) järgi inividid ja grupid, kes leiavad end konfliktsest tsoonist ühiskonnas, kui pinget tekib integratsiooni ja kaasamise ning marginaliseerumise või sotsiaalse eksklusiooni vahel. Sotsiaalpedagoogika tegeleb nende inimestega, kes leiavad end olevat ühiskonnast/grupist väljaspool. Erikssoni (2014) uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogid olid enamik ühtsel seisukohal, et aja jooksul on sotsiaalpedagoogilise töö sihtrühmad muutunud. Kui enne kuulusid sotsiaalpedagoogi põhilisse sihtrühma lapsed ja noorukid, siis nüüd on nendeks marginaliseeritud ning alamal positsioonil olevad inimesed ja grupid (Eriksson, 2014). Lisaks on muutunud ka see, et kui varem töötasid sotsiaalpedagoogid individuaalselt inivididega, siis nüüd on sekkumised tihti suunatud tervele perele või grupile (Eriksson, 2014).

1.1.2 Sotsiaalpedagoogika defineerimine

Storø (2012) järgi on mitmeid põhjuseid, miks on raske lihtsalt ja selgelt väljendada, kuidas sotsiaalpedagoogikat mõistetakse, üheks neist on see, et sageli erinevad praktikute poolt välja toodud kontseptsioonid teoreetikute kontseptsioonidest. Samuti erinevad Storø (2012) arvates teoreetikute ja praktikute kasutatavad terminid. Teoreetiliselt orienteeritud sotsiaalpedagoog, kelle fookuses on ühiskond makrotasandina, kasutab oma igapäevakeeles termineid nagu marginaliseerumine, kaasamine, elutingimused, grupid, ühiskond ja uurimistöö (Storø, 2012). Sotsiaalpedagoog, kes töötab otsese kontakti teel inimestega,

kasutab termineid nagu suhe, indiviid, inimkasv, kohustused, tegevused, toetus ja kasvatus (Storø, 2012).

Seepärast on käesoleva uurimuse üheks eesmärgiks välja selgitada Eesti sotsiaalpedagoogide hinnangud sotsiaalpedagoogika definitsioonidele, leidmaks definitsioonid, mis kirjeldavad rohkem Eesti sotsiaalpedagoogide praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd ning on tähtsamad praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist. Töösse valiti seitse definitsiooni Euroopa tunnustatud autoritelt, kes oma töödes sotsiaalpedagoogikat defineerinud on.

Analüüsidest töös kasutusel olnud definitsioone, saab väita, et on definitsioone, milles nimetatakse sotsiaalpedagoogikat kas teaduseks, meetodite õpetuseks või lähenemisviisiks. Lisaks keskenduvad osad definitsioonid sotsiaalpedagoogika defineerimisel eelkõige sotsiaalpedagoogika praktilisele osale, teised jällegi eelkõige teoreetilisele osale. Samas on ka definitsioone, milles mõistetakse sotsiaalpedagoogikat nii teooria kui ka praktikana. Kolmanda aspektina saab välja tuua, et mõningate definitsioonide järgi keskendub sotsiaalpedagoogika eelkõige sotsiaalsete probleemide ennetamisele ja toetuse pakkumisele; samas kui teiste järgi ga sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega võitlemisele. On ka definitsioone, mille järgi sotsiaalpedagoogika tegeleb nii sotsiaalsete probleemide ennetamise ja toetuse pakkumise kui ka tagajärgedega võitlemise ja sekkumisega. Järgnevalt kõrvutab töö autor eelpool toodud aspektide abil uuringus kasutusel olnud seitset definitsiooni.

1. Sotsiaalpedagoogika on eraldiseisev distsipliin, mille eesmärgiks on sotsiaalsete probleemide pedagoogiline lahendamine ja leevendamine (Hämäläinen, 2001, lk 6).

Selles definitsioonis vaadeldakse sotsiaalpedagoogikat kui eraldiseisvat distsipliini ehk teadusvaldkonda, mis tegeleb pigem sotsiaalsete probleemide tagajärgedega, kasutades selleks pedagoogilisi viise ning rõhuasetus on eelkõige praktilikal.

2. Sotsiaalpedagoogika keskendub teorias ja praktikas inimkasvu protsessidele, mis tagavad ühiskonnaliikmete sotsiaalse integratsiooni, osaluse ja heaolu ühiskonnas (Hämäläinen, 2012, lk 96).

See definitsioon tähtsustab nii sotsiaalpedagoogika teooriat kui praktikat, kus tegeldakse pigem sotsiaalsete probleemide ennetamise ja toetuse pakkumisega, sealhulgas sotsiaalsete

hüvede tagamisega. Selles definitsioonis ei ole määratletud sotsiaalpedagoogikat ei eraldiseisvaks distsipliiniks, meetodite õpetuseks ega ka lähenemisviisiks.

3. Sotsiaalpedagoogika tegeleb kommunikatiivse tegevusega, et toetada marginaliseerunud laste ja noorte sotsiaalset kaasamist läbi indiviidevaheliste juhitud ja koos loodud suhete (Morgan, 2013, lk 24).

Selles definitsioonis vaadeldakse sotsiaalpedagoogikat eelkõige kui praktilist tegevust, kus on oluline suhtlemine ja koostöö, et tegelda sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega ning saavutada marginaliseerunute kaasamine. Sotsiaalpedagoogikat ei ole määratletud eraldiseisvaks distsipliiniks, meetodite õpetuseks ega lähenemisviisiks.

4. Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus planeeritud ja planeerimata sotsialiseerumisest, mis toimub sotsiaalse õppimise ning väärtuste ja normide emotsionaalse internaliseerimise kaudu (Stephens, 2013, lk 58).

See definitsioon vaatab sotsiaalpedagoogikat kui sotsiaalteadust, kus keskendutakse sotsialiseerumisele ja sotsiaalsele õppimisele ehk eelkõige sotsiaalsete probleemide ennetamisele ja toetuse pakkumisele pigem praktilisest seisukohast.

5. Sotsiaalpedagoogika on õpetus ja praktika hoolitsusest, haridusest ja kasvatuses, mida vaadeldakse pigem terviklikult kui eraldi ning mille rõhk on leida pedagoogilised teed toetamaks inimese positiivset sotsiaalset arengut (Stephens, 2009, lk 347).

Selles definitsioonis mõistetakse sotsiaalpedagoogikat kui teooria ja praktika tervikut, kus on oluline sotsiaalsete probleemide ennetamine inimese positiivse sotsiaalse arengu toetamise teel. Sotsiaalpedagoogikat mõistetakse eelkõige kui meetodite õpetust.

6. Sotsiaalpedagoogika on akadeemiline distsipliin, mis lähendab selliste seotud teadusdistsipliinide nagu pedagoogika, sotsioloogia, psühholoogia ja filosoofia tuumteooriaid. Oma olemuselt tegeleb sotsiaalpedagoogika heaolu, õppimise ja kasvuga. Sotsiaalpedagoogika toetub humanistlikele väärtustele ja printsiipidele, vaadeldes inimesi ressursse omavate aktiivsete tegutsejatena. Sotsiaalpedagoogika tähelepanu keskmes on inimeste kaasamine laiemasse kogukonda ja ühiskonda. Sotsiaalpedagoogika eesmärgiks on ennetada ja võidelda sotsiaalsete probleemide ja ebavõrdsusega (The Social Pedagogy Development Network).

Selles definitsioonis vaadeldakse sotsiaalpedagoogikat kui akadeemilist distsipliini, teadust, mis on seotud teiste sotsiaalteaduslike distsipliinidega. Selle definitsiooni järgi tegeleb sotsiaalpedagoogika nii sotsiaalsete probleemide ennetamisega kui ka tagajärgedega võitlemisega, olulised on humanistlikud väärtused ja indiviidi väärtustamine. Tähtsustatakse nii teooriat kui praktikat.

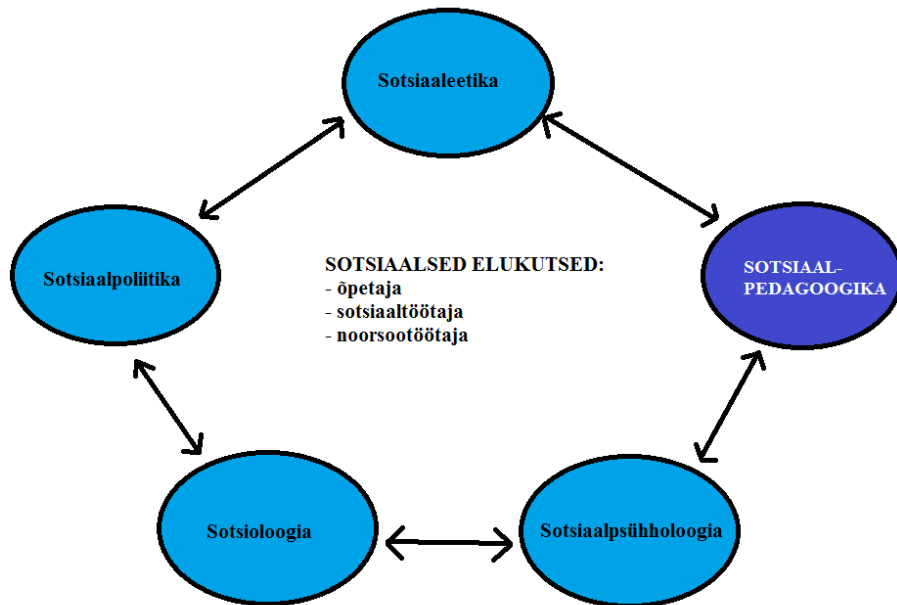
7. Praktiline sotsiaalpedagoogika on pedagoogiliselt orienteeritud praktika, mis põhineb kutsealasel hinnangul ja on teostatud tavapära igapäeva situatsioonides. Sotsiaalpedagoogilised tegevused on suunatud lastele ja noorukitele (või nende peredele ja võrgustikele), kes vajavad abi või situatsioonidele, kus abi vajamist saab ennetada. Sotsiaalpedagoogilise töö põhiline eesmärk on inimese kaasatus kogukonda ja ühiskonda. Sekkumisi juhivad väärtused ja teooria (Storø, 2013, lk 25).

See definitsioon kirjeldab sotsiaalpedagoogika praktikat, mis on pedagoogiliselt orienteeritud, ja kus on oluline nii sotsiaalsete probleemide ennetamine kui tagajärgedega võitlemine.

Lisaks praktikale on oluline teooria, mis praktilist tööd suunab. Sotsiaalpedagoogika praktikat ei määratleta selles definitsioonis ei eraldiseisvaks distsipliiniks, meetodite õpetuseks ega ka lähenemisviisiks.

1.1.3 Sotsiaalpedagoogika naaberteadused

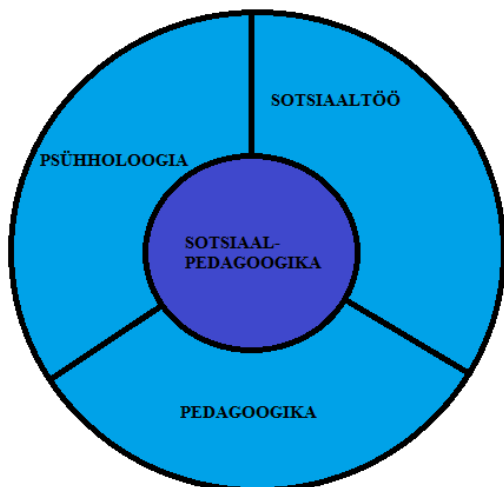
Sotsiaalpedagoogika kui teadus on tihedalt seotud teiste sotsiaalteadustega, saades kasu nii sotsiaaleetikast (põhilised eesmärgilised küsimused) kui ka sotsioloogiast ja sotsiaalpsühholoogiast (tegelikkuse küsimused) ning sotsiaalpoliitikast (tegevuslikud küsimused) (Hämäläinen, 2012b, *Joonis 2.*).

Joonis 2. Sotsiaalpedagoogika naaberteadused (allikas: Hämäläinen, 2012b, lk 11)

Lisaks jagab sotsiaalpedagoogika empiirilises uurimistöös teistes sotsiaal- ja pedagoogilistes teadustes kasutusel olevaid uurimismeetodeid (Hämäläinen, 2012a). Siiski nimetab Hämäläinen (2012a) sotsiaalpedagoogikat uueks distsipliiniks, mille asend teiste distsipliinide seas ei ole veel selge ega kindel, ei uurimis- ega haridusvaldkonnana.

Storø (2013) järgi on sotsiaalpedagoogika naaberteadusteks psühholoogia, pedagoogika ning sotsiaaltöö (Joonis 3).

Joonis 3. Sotsiaalpedagoogika naaberteadused (allikas: Storø, 2013, lk 31)

Antud töös palutakse sotsiaalpedagoogidel hinnata, kuivõrd kattuvad sotsiaalpedagoogika praktilise töö valdkonnad teiste sotsiaalteaduste praktilise töö valdkondadega ning milliseid teisi teadusi praktilise sotsiaalpedagoogiline töö integreerib.

1.2 Sotsiaalpedagoogika teooria ja sotsiaalpedagoogika praktika

Sotsiaalpedagoogikas on suur lõhe teooria ning praktika vahel. Storø (2012) kirjutab, et mõned praktikud tunnevad, et teooria lahkneb praktikast ning paljud suhtuvad teooriasse lausa peaaegu vaenulikult. Lisaks sellele on tema väitel mõned sotsiaalpedagoogika teoretikud sotsiaalpedagoogika praktikaga vähe seotud (Storø, 2012). Storø (2012) toob välja, et mõned teadlased keskenduvad teooria arendamisele vaid teooria arendamise pärast, mitte selleks, et teooria oleks praktika tööriist. Teooriat on vaja nii jälgitava seletamiseks kui oma tegevuste juhtimiseks. Iga praktik vajab nii seletavat teooriat kui tegevusteooriat (Storø, 2013).

Sotsiaalpedagoogika koosneb siiski nii teooriast kui ka praktikast (Storø, 2012; Hämäläinen, 2001 ja 2012b; Eriksson, 2014; Ucar, 2013). Teooria võtab kokku või annab raamistiku praktikale, andes seejuures praktikale ka juhiseid ning samal ajal on praktika ise tööriist või tegevuslik osa teooriast, kus ideed asetatakse praktikasse (Storø, 2012). Lisaks annab Storø (2012) väitel praktika teooriale tagasi materjali, millest saab teooriat edasi arendada. Samal seisukohal on ka Ucar (2013), kes kirjutab, et integreerituna seletavad teooria ja praktika sotsiaalpedagoogikat, kuid kumbki ei saa seda teha iseseisvalt. Praktilise teaduse või teadusliku praktikana loob sotsiaalpedagoogika oma tegudest ja praktikast uusi teadmisi, mida saab omakorda kasutada praktilises töös, moodustades niiviisi järjest areneva ja kasvava terviku (Ucar, 2013). Hämäläinen (2003) väidab, et sotsiaalpedagoogika praktika põhineb sotsiaalpedagoogika teorial.

Käesolevas töös uuritakse sotsiaalpedagoogidelt nende hinnanguid praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast teooria ning praktika tähtsustamise kohta, samuti küsitakse, mis on millele aluseks, kas teooria praktikale või praktika teooriale.

1.3 Sotsiaalpedagoogi rollid

Sotsiaalpedagoogi kutsestandardi järgi on sotsiaalpedagoogi töö eesmärgiks: „ (...) isikute sotsiaalsete oskuste õpetamine, parendamine, erinevate sotsiaalsete ja toimetulekuprobleemide ennetamine ning leevendamine, tegutsemisvõime ja toimetuleku toetamine nii individuaalkui võrgustikutöös pedagoogiliste vahenditega.“ (Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 6, 2013, lk 1).

Sotsiaalpedagoog peab märkama abivajajaid, informeerima probleemidest võrgustikku, teavitama abivõimalustest ning leidma olukorra parendamiseks sobivad spetsialistid (Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 6, 2013; Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 7, 2013). Sotsiaalpedagoogid töötavad haridusasutustes, turvakodudes, nõustamiskeskustes, vanglates jne (Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 6, 2013; Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 7, 2013).

Eriksson (2014) jagab sotsiaalpedagoogi rollid sisemisteks ning välisteks. Sisemised rollid (advokaat, teejuht, abistaja, probleemi määratleja) on tihedalt seotud sotsiaalpedagoogi ja tema kliendi vahelise suhtega (Eriksson, 2014). Välistes rollid (võrgustikujuht, kogukonna juht) on seotud kliendi, keskkonna ning kontekstiga, parandades kliendi olukorda kaudselt, pikaajalisel teel (Eriksson, 2014).

Storø (2013) jagab aga sotsiaalpedagoogi rollid üheksaks ning nendeks on: sotsiaaltöötaja, õpetaja, psühholoog, sotsioloog, uurija, filosoof, poliitik, advokaat, ettevõtja. Käesolevas töös palutakse sotsiaalpedagoogidel hinnata, millised Storø (2013) üheksast sotsiaalpedagoogi rollist kirjeldavad kõige täpsemalt praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd.

1.4 Uurimuse eesmärk, uurimisküsimused

Käesoleva uurimuse eesmärk on välja selgitada, kuidas iseloomustavad Eesti sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat ja sotsiaalpedagoogi rolli praktilise töö seisukohast. Käesoleva uurimistöö uurimisküsimusteks on:

- 1) Kuivõrd kirjeldavad ja kuivõrd tähtsad on sotsiaalpedagoogika definitsioonid sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohalt sotsiaalpedagoogide hinnangul?
- 2) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat kui teadust lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 3) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogilist praktikast?
- 4) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika vahekorda lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 5) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogi rolli lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?

2. Metoodika

2.1 Uuritavad

Antud uurimuses kasutati kõikset valimit, kus vastajateks olid Eesti üldhariduskoolides, keskustes ja kutseõppeasutustes töötavad sotsiaalpedagoogid, kelle

kontaktide leidmiseks kasutati avalikke veebilehti insitutsioonide ja keskuste kohta, kus töötavad sotsiaalpedagoogid.

Esialgses valimis oli kokku 254 sotsiaalpedagoogi, kellele saadeti küsimustik individuaalselt e-maili teel. Veebipõhisele küsimustikule vastasid 83 sotsiaalpedagoogi, kes moodustasid seega lõpliku valimi ning 35,2% esialgsest valimist. Vastajatest 96,4% olid naised (80 naist) ja 3,6% mehed (3 meest). Uuritavad olid vanuses 23- 65 eluaastat, keskmine vanus $M=40,21$ eluaastat ($SD=10,359$).

2.2 Mõõtevahend

Uuring viidi läbi 2015.aasta märtsi ja aprilli kuus kasutades veebipõhist ankeetküsitlust. Link küsitlusele saadeti sotsiaalpedagoogide meiliaadressidele märtsi alguses ning küsitlus oli avatud kuni aprilli lõpuni. Ankeet, mis oli koostatud töö autori ja töö juhendaja koostöös, (Lisa 1) oli anonüümne ja vabatahtlik ning jagatud viieks osaks. Enne uuringu läbiviimist tehti ka eeluring. Eeluringust saadud tulemuste ja tagasiside alusel kohandati ankeeti ning muudeti küsimusi. Ankeedi sisemist reliaablust kinnitav Cronbachi $\alpha = 0,914$.

I osas küsiti sotsiaalpedagoogide hinnanguid sotsiaalpedagoogika seitsme erineva definitsiooni kohta. Definitsioone otsiti sotsiaalpedagoogika-alasest kirjandusest Euroopa tunnustatud autoritelt, kes on eelkõige viimase 10 aasta jooksul kirjutanud oma artiklites sotsiaalpedagoogikast ning seda defineerinud. Uuringusse valiti seitse definitsiooni, mille autoriteks olid J. Hämäläinen (2001, 2012a), S.T. Morgan (2013), P. Stephens (2009, 2013), J. Storø (2013) ning ühe definitsiooni allikaks oli Social Pedagogy Development Networki koduleht (ThemPra Social Pedagogy, 2014). Iga definitsiooni kohta paluti märkida, kuivõrd see kirjeldab ning kuivõrd tähtis see on vastajate praktilisest sotsiaalpedagoogilisest tööst lähtuvalt. Definitsioonidele paluti anda hinnangud skaalal, kus 5= definitsioon kirjeldab täielikult praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd ning 1= ei kirjelda üldse, sarnaselt 5= definitsioon on väga tähtis praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist ja 1=ei ole üldse tähtis.

II osas paluti vastajatel hinnata, kuivõrd iseloomustavad 19 erinevat väidet sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd ning küsimused moodustasid omavahel küsimusteplokke – sisulisi tervikuid. Esimese küsimusteploki moodustasid küsimused, kus võrreldi sotsiaalpedagoogika teooria ning praktika kasulikkust ning nende tähtsustamist (Lisa 1, küsimused 1-4). Järgmises ploki vaadeldi hinnanguid sotsiaalpedagoogika kui

sotsiaalteaduse, lähenemisviisi või meetodite õpetuse kohta (Lisa 1, küsimused 5-7).

Kolmandas küsimusteplokis uuriti, kas sotsiaalpedagoogika teooria on aluseks sotsiaalpedagoogilisele praktikale või vastupidi (Lisa 1, küsimused 8-9). Neljas alateema keskendus teistele teadustele, mida sotsiaalpedagoogika integreerib (Lisa 1, küsimused 10-11). Viiendas osas püüti välja selgitada, millise teise sotsiaalteaduse praktilise töö valdkonnad kattuvad sotsiaalpedagoogika praktilise töö valdkondadega (Lisa 1, küsimused 12-15). Kuuendas osas vaadeldi, milliseid teadmisi ning oskusi on sotsiaalpedagoogil vaja (Lisa 1, küsimused 16-17). Viimases küsimusteplokis vaadeldi, mida on vaja saavutamaks kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi (Lisa 1, küsimused 18-19).

Antud ploki väidetele antavate hinnangute valikvastused olid koostatud samamoodi nagu eelmises osas, kus 5 = täiesti nõus ning 1 = ei ole üldse nõus.

III osas paluti vastajatel hinnata, kuivõrd iseloomustavad Storø (2013) järgi üheksa erinevat rolli (sotsiaaltöötaja, õpetaja, psühholoog, sotsioloog, uurija, filosoof, poliitik, advokaat, ettevõtja) sotsiaalpedagoogi praktilist tööd. Rollidele antavate hinnangute valikvastused olid samuti skaalal 5-1, kus 5=täiesti nõus, 1=ei ole üldse nõus.

Ankeedi IV osas uuriti sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd, mis oli jaotatud kaheks osaks, kus esimene keskendus sotsiaalpedagoogika vastandlikele poolustele ja teine kliendi tervise erinevatele aspektidele ja nende seosele sotsiaalpedagoogilise praktilise tööga.

IV osa I pooles paluti vastajatel märkida, kuivõrd iseloomustavad 3 väidet sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd lähtuvalt 2 vastandlikust poolusest. Vastajatel paluti hinnata, kas praktiline sotsiaalpedagoogiline töö on pigem aktiivne tegevus või passiivne tegevus (5=aktiivne tegevus, 1=passiivne tegevus); individuaalne tegevus või sotsiaalne tegevus (5=individuaalne tegevus, 1=sotsiaalne tegevus); kogemustele toetuv tegevus või teadmistele toetuv tegevus (5=kogemustele toetuv tegevus, 1=teadmistele toetuv tegevus).

IV osa II pooles vaadeldi, kuivõrd on praktiline sotsiaalpedagoogiline töö seotud kliendi tervise erinevate aspektidega (füüsiline, vaimne, emotsionaalne ja sotsiaalne tervis) skaalal 5-1, kus 5=täiesti nõus ja 1=ei ole üldse nõus.

Ankeedi V osa küsimustega uuriti vastajate taustainformatsiooni: sugu, vanus, ametikoht ning tööstaaž sotsiaalpedagoogina. Vajadusel said vastajad kirja panna ka kommentaare ja esitada tähelepanekuid.

2.3 Protseduur

Töö autor alustas uuritavate kontaktandmete kogumist 2014. aasta detsembris ning 2015. aasta veebruari lõpuks oli valminud nimekiri 254 Eesti sotsiaalpedagoogist. Sotsiaalpedagoogide andmed saadi www.eesti.ee portaalist haridusasutuste nimekirjast maakondade kaupa koolide kodulehti külastades ning Eesti Sotsiaalpedagoogide Ühenduse ja SA Innove ja Rajaleidja kodulehtedelt.

2.märtsil saadeti esialgsele valimile e-mail, 254 saadetud e-mailist tuli tagasi 18. Enne meeldetuletuskirja saatmist laekus vastuseid 67 ning pärast 16. märtsil saadetud meeldetuletuskirja laekus vastuseid kokku 83, moodustades lõpliku valimi (35,2% algsest valimist).

Uurimuses kasutati Google Forms programmi abil tehtud veebipõhist ankeeti, mis valiti põhjusel, et autor oli selle programmiga enne kokku puutunud. Ankeedi instruksioonis paluti uuritavate kaasabi hindamiseks sotsiaalpedagoogikat praktilise töö seisukohast lähtudes omaenda isiklikust töökogemusest sotsiaalpedagoogina. Küsimustik oli jaotatud viieks osaks ning iga osa ees oli selgitav juhtlause.

2.4 Andmetöötlusmeetodid

Kuna küsitlusest saadud andmed olid juba arvulisel kujul, ei olnud vaja tulemusi ümber kodeerida ega ka kasutada täiendavaid programme andmete korrastamiseks. Google Forms andis tulemustest kompaktse tulemustetabeli, mida sai analüüsida statistilises andmetöötluspaketis IBM SPSS Statistics 20. Andmeanalüüsil võrreldi aritmeetilisi keskmisi ning statistiliselt oluliste erinevuste leidmiseks kasutati *t*-testi.

3. Tulemused

3.1 Definiitsioonid

Kõige rohkem kirjeldab uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd sotsiaalpedagoogide hinnangul Stephensi (2009, lk 347) definiitsioon: „Sotsiaalpedagoogika on õpetus ja praktika hoolitsusest, haridusest ja kasvatuses, mida vaadeldakse pigem terviklikult kui eraldi ning mille rõhk on leida pedagoogilised teed toetamaks inimese positiivset sotsiaalset arengut.“ (keskmine hinnang 4,39). Sama definiitsiooni hindasid vastajad kõige tähtsamaks nende praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast (keskmine hinnang 4,33).

Järgnes Social Pedagogy Development Network'i definitsioon, kus sotsiaalpedagoogika praktika seisukohast olid keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 4,27 ja tähtsus 4,12 (ThemPra – Social Pedagogy Explained ...):

Sotsiaalpedagoogika on akadeemiline distsipliin, mis lähendab selliste seotud teadusdistsipliinide nagu pedagoogika, sotsioloogia, psühholoogia ja filosoofia tuumteooriaid. Oma olemuselt tegeleb sotsiaalpedagoogika heaolu, õppimise ja kasvuga. Sotsiaalpedagoogika toetub humanistlikele väärtustele ja printsiipidele, vaadeldes inimesi ressursse omavate aktiivsete tegutsejatena. Sotsiaalpedagoogika tähelepanu keskmes on inimeste kaasamine laiemasse kogukonda ja ühiskonda. Sotsiaalpedagoogika eesmärgiks on ennetada ja võidelda sotsiaalsete probleemide ja ebavõrdsusega (para 1).

Sellele järgnes Storø (2013, lk 25) definitsioon:

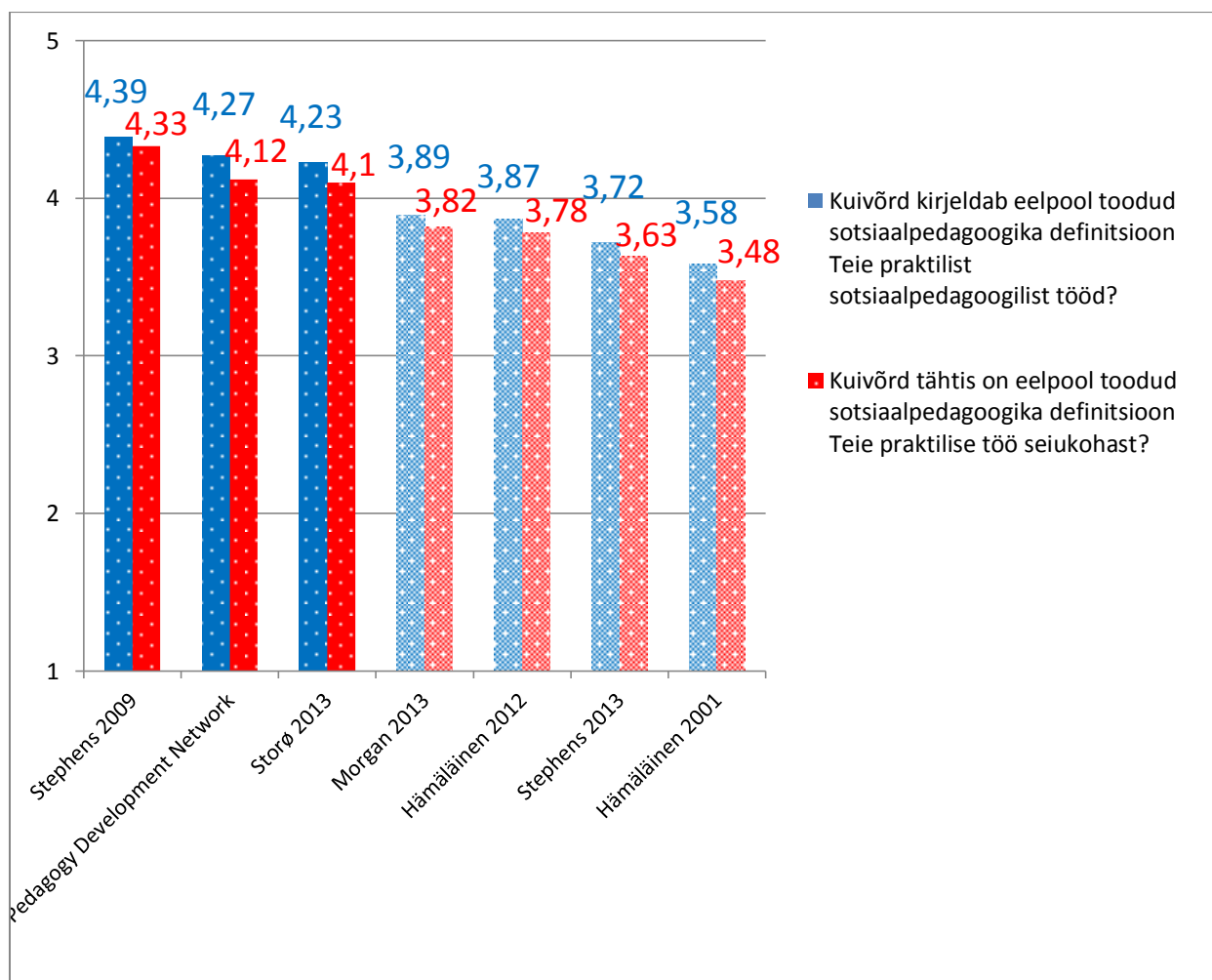
Praktiline sotsiaalpedagoogika on pedagoogiliselt orienteeritud praktika, mis põhineb kutsealasel hinnangul ja on teostatud tavapäraistes igapäeva situatsioonides. Sotsiaalpedagoogilised tegevused on suunatud lastele ja noorukitele (või nende peredele ja võrgustikele), kes vajavad abi või situatsioonidele, kus abi vajamist saab ennetada. Sotsiaalpedagoogilise töö põhiline eesmärk on inimese kaasatus kogukonda ja ühiskonda. Sekkumisi juhivad väärtused ja teooria (praktika seisukohast keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 4,23 ja tähtsus 4,10)

Kirjeldavuselt ja tähtsuselt neljandale kohale jäi Morgani (2013, lk 24) definitsioon „Sotsiaalpedagoogika tegeleb kommunikatiivse tegevusega, et toetada marginaliseerunud laste ja noorte sotsiaalset kaasamist läbi indiviididevaheliste juhitud ja koos loodud suhete“ (praktika seisukohast keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 3,89 ja tähtsus 3,82).

Viiendale kohale tuli Hämäläineni (2012, lk 96) definitsioon „Sotsiaalpedagoogika keskendub teorias ja praktikas inimkasvu protsessidele, mis tagavad ühiskonnaliikmete sotsiaalse integratsiooni, osaluse ja heaolu ühiskonnas“ (praktika seisukohast keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 3,87 ja tähtsus 3,78) ning eelviimasele Stephensi (2013, lk 58) definitsioon „Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus planeeritud ja planeerimata sotsialiseerumisest, mis toimub sotsiaalse õppimise ning väärtuste ja normide emotsionaalse internaliseerimise kaudu“ (praktika seisukohast keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 3,72 ja tähtsus 3,63).

Kõige vähem kirjeldas ja kõige vähem tähtis oli vastajate jaoks Hämäläineni definitsioon (2001, lk 6) „Sotsiaalpedagoogika on eraldiseisev distsipliin, mille eesmärgiks on sotsiaalsete probleemide pedagoogiline lahendamine ja leevendamine.“ (praktika seisukohast keskmised hinnanguskaaladel: kirjeldavus/kirjeldatavus 3,58 ja tähtsus 3,49).

Sotsiaalpedagoogika definitsioonid saab jagada kahte gruppi nii kirjeldavuse kui tähtsuse alusel, kus suhteliselt rohkem kirjeldavad uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd sotsiaalpedagoogide hinnangul Stephensi (2009, lk 347), Social Pedagogy Development Networki ning Storø (2013, lk 25) definitsioonid. Samad kolm definitsiooni on uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide jaoks ka suhteliselt tähtsamad sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohast. Teise gruppi kuuluvad Morgani (2013, lk 24), Stephensi (2013, lk 58) ning Hämäläineni (2001, lk 6 ja 2012, lk 96) definitsioonid kirjeldavad suhteliselt vähem ning on vähem tähtsad praktilise töö seisukohast. Storø (2013, lk 25) ja Morgani (2013, lk 24) definitsioonidele antud hinnangute vahel ilmnes statistiliselt oluline erinevus nii kirjeldavuse ($t=3,33$, $p<0,01$) kui tähtsuse ($t=2,72$, $p<0,01$) puhul.

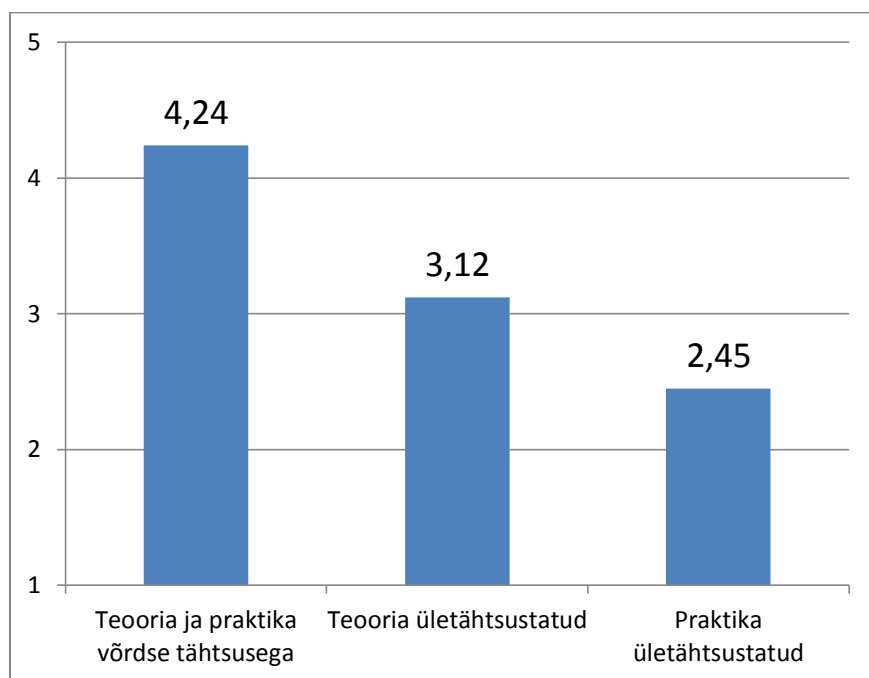

Joonis 4. Kuivõrd kirjeldab ja kuivõrd tähtis on sotsiaalpedagoogika definitsioon praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast

3.2 Väited sotsiaalpedagoogika kui teaduse kohta

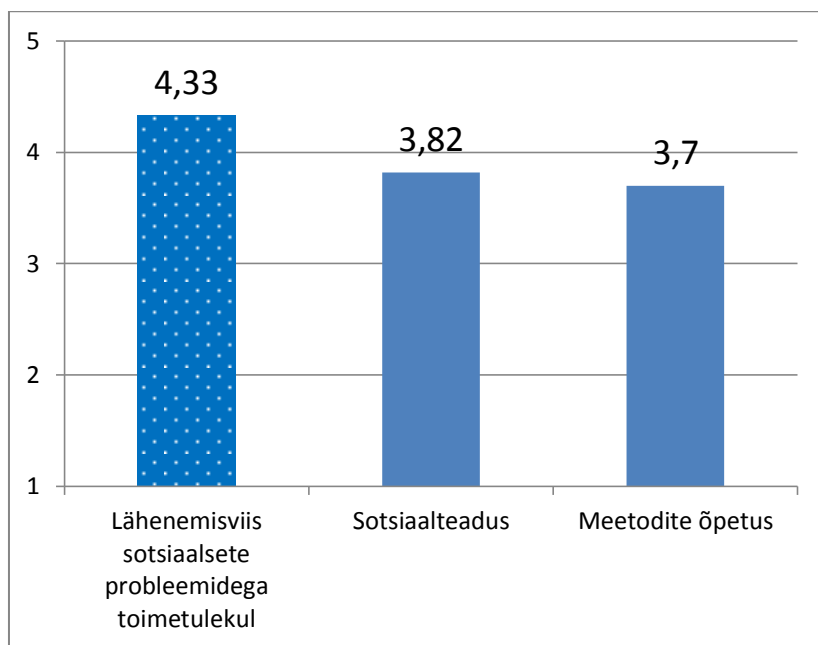
Väide „Sotsiaalpedagoogika on kasulik sotsiaalpedagoogilise teooria seisukohast võrreldes praktikaga“ sai keskmiseks hindeks 3,06.

Väidete grupis, kus käsitleti sotsiaalpedagoogika kasulikkust teooria ja praktika seisukohast, olid vastajad kõige enam nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast nii, et teooria ja praktika on võrdse tähtsusega.“ (keskmine hinnang 4,24). Väide „Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast, kuid teooria olulisust on võrreldes praktikaga ületähtsustatud“ sai keskmiseks hinnanguks 3,12. Nende kahe väite keskmiste hinnangute vahel leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=7,34$, $p<0,01$). Kõige vähem olid vastajad nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast, kuid praktika olulisust on võrreldes teooriaga ületähtsustatud“ (keskmine hinnang 2,45). Viimase kahe väite vahel ilmnnes samuti statistiliselt oluline erinevus ($t=5,36$, $p<0,01$). Siin saab teha järelduse, et küsitluses osalenud sotsiaalpedagoogide arvates sotsiaalpedagoogiline teooria pigem võrdne sotsiaalpedagoogilise praktikaga võrreldes teooria või praktika ületähtsustamisega, kusjuures praktika ületähtsustamises kaheldakse kõige vähem.

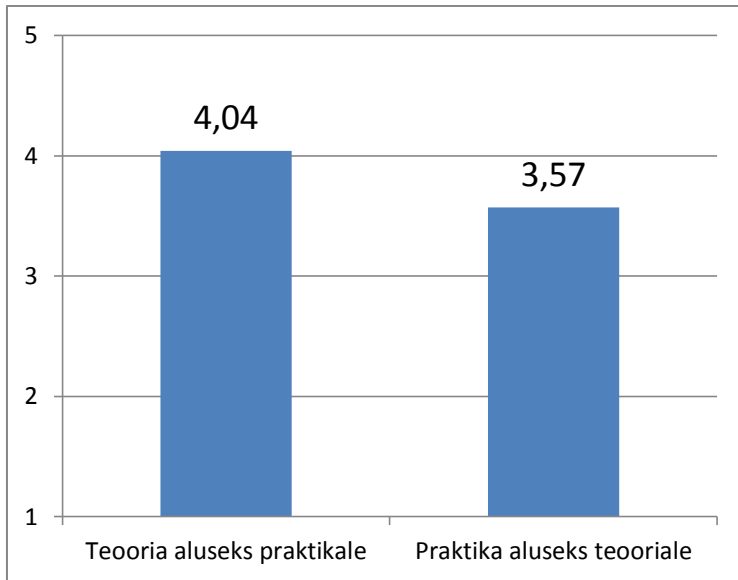
Joonis 5. Sotsiaalpedagoogika kasulikkus sotsiaalpedagoogilise teooria seisukohast võrreldes praktikaga

Väidete grupis, mis liigitasid sotsiaalpedagoogikat kas sotsiaalteaduseks, lähenemisviisiks või meetodite õpetuseks, sai kõige kõrgema keskmise hinnangu hinnanguskaalal väide „*Sotsiaalpedagoogika on lähenemisviisiks sotsiaalsete probleemidega toimetulekul*“ (keskmine hinnang 4,33). Veidi vähem oldi nõus väitega „*Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus*“ (keskmine hinnang 3,82) ning kõige vähem nõus väitega „*Sotsiaalpedagoogika on meetodite õpetus*“ (keskmine hinnang 3,70). Vastajate keskmiste hinnangute vahel väidetele sotsiaalpedagoogika kui lähenemisviis ja sotsiaalpedagoogika kui sotsiaalteadus ilmnes statistiliselt oluline erinevus ($t = -4,59$, $p < 0,01$). Statistiliselt olulist erinevust ei leitud hinnangute vahel väidetele sotsiaalpedagoogika kui sotsiaalteadus ja sotsiaalpedagoogika kui meetodite õpetus ($t = 0,94$, $p > 0,05$). Siin saab teha järelduse, et sotsiaalpedagoogikat peetakse eelkõige lähenemisviisiks sotsiaalsete probleemidega toimetulekul, võrreldes sellega, et sotsiaalpedagoogikat peetakse kas sotsiaalteaduseks või meetodiõpetuseks.

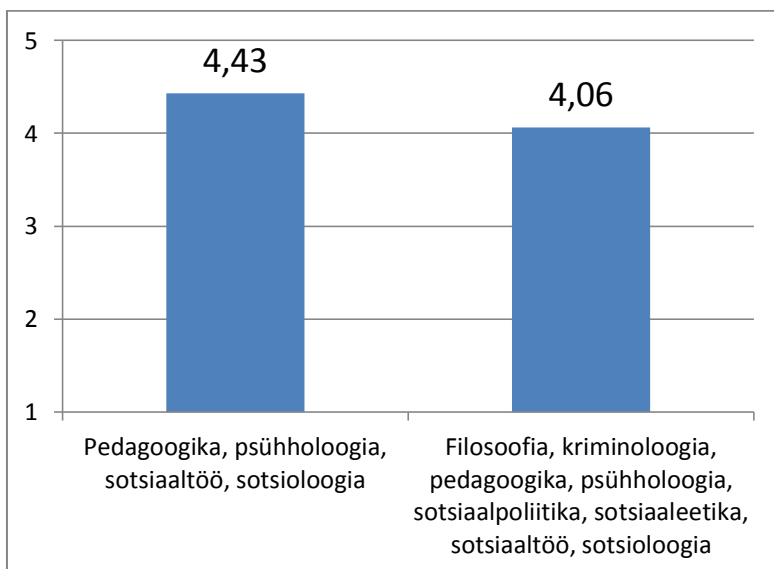
Joonis 6. Sotsiaalpedagoogika kui sotsiaalteadus või lähenemisviis või meetoditeõpetus

Väitega „*Sotsiaalpedagoogika teooria on aluseks sotsiaalpedagoogilisele praktikale*“ olid Eesti sotsiaalpedagoogid enim nõus (keskmine hinnang 4,04), vastupidine väide „*Sotsiaalpedagoogika praktika on aluseks sotsiaalpedagoogika teooriale*“ sai keskmiseks hinnanguks 3,57. Ilmnes statistiliselt oluline erinevus eelnimetatud väidetele hinnangute andmise vahel ($t = 3,23$, $p < 0,01$). Seega võib väita, et küsitluses osalenud sotsiaalpedagoogide hinnangul on sotsiaalpedagoogika teooria eelkõige aluseks sotsiaalpedagoogika praktikale.

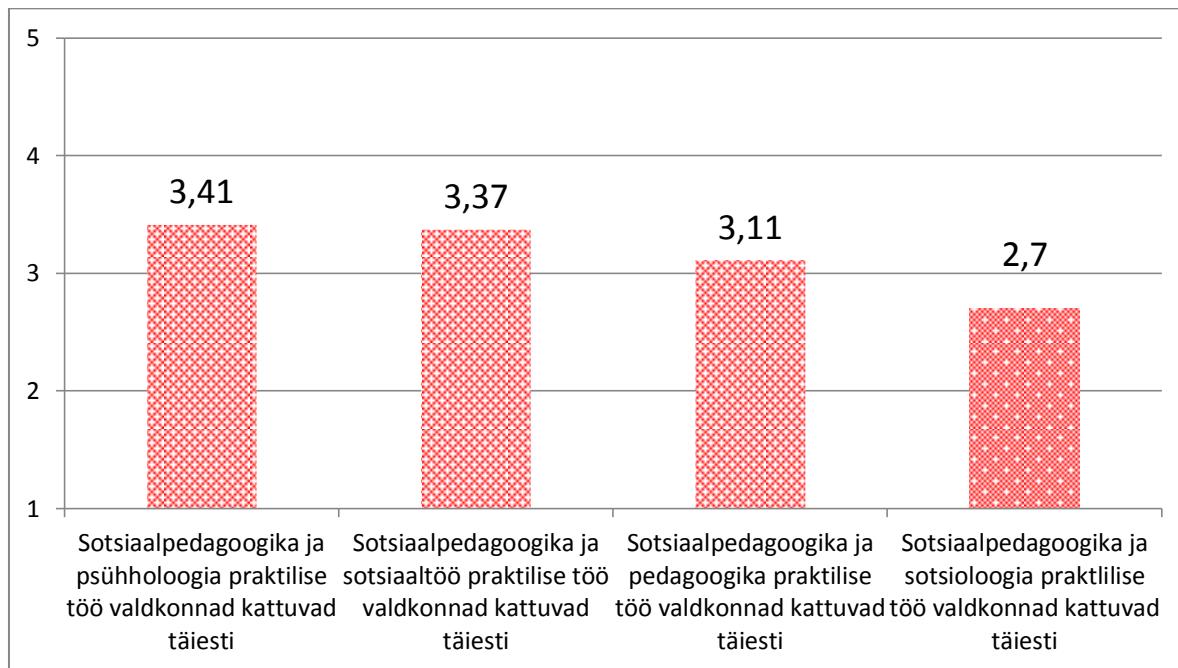
Joonis 7. Sotsiaalpedagoogika teooria on aluseks sotsiaalpedagoogilisele praktikale

Uuringus osalejad olid väitega „Sotsiaalpedagoogika integreerib teised teadused: pedagoogika, psühholoogia, sotsiaaltöö ja sotsioloogia“ rohkem nõus kui väitega „Sotsiaalpedagoogika integreerib teised teadused: filosoofia, kriminoloogia, pedagoogika, psühholoogia, sotsiaalpoliitika, sotsiaaleetika, sotsiaaltöö ja sotsioloogia“ (keskmised hinnangud vastavalt 4,43 ja 4,06). Väidete vahel leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=-3,42$, $p<0,01$), millest saab teha järelduse, et sotsiaalpedagoogika integreerib pigem sellised sotsiaalteadused nagu pedagoogika, psühholoogia, sotsiaaltöö ja sotsioloogia kui sotsiaalteadused ja teised teadused nagu filosoofia, kriminoloogia, pedagoogika, psühholoogia, sotsiaalpoliitika, sotsiaaleetika, sotsiaaltöö ja sotsioloogia.

Joonis 8. Sotsiaalpedagoogika integratsioon teiste teadustega

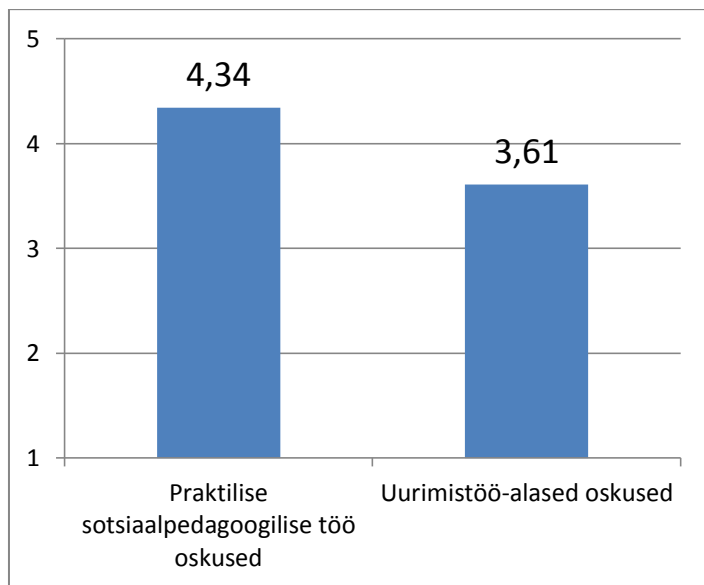
Väidete grupis, kus küsiti kui võrd kattuvad sotsiaalpedagoogika ja teiste teaduste valdkonnad, olid vastajad enim nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika ja psühholoogia praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti“ (keskmine hinnang 3,41), sellele järgnes väide „Sotsiaalpedagoogika ja sotsiaaltöö praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti“ (keskmine hinnang 3,37). Keskmiste hinnangute vahel nendele kahele väitele statistiliselt olulist erinevust ei leitud ($t=0,40$, $p>0,05$). Veidi vähem ollakse nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika ja pedagoogika praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti“ (keskmine hinnang 3,11). Kahe eelnenud väite keskmiste hinnangute vahel ei leitud samuti statistiliselt olulist erinevust ($t=1,96$, $p>0,05$). Kõige vähem on uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika ja sotsioloogia töö valdkonnad kattuvad täiesti“ (keskmine hinnang 2,70). Väidete „Sotsiaalpedagoogika ja pedagoogika praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti“ ja „Sotsiaalpedagoogika ja sotsioloogia töö valdkonnad kattuvad täiesti“ keskmiste hinnangute vahel leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=3,04$, $p>0,01$). Siinkohal võib järeeldada, et sotsiaalpedagoogide arvates kattuvad eelkõige sotsiaalpedagoogika ning psühholoogia, sotsiaaltöö ja pedagoogika praktilise töö valdkonnad võrreldes sotsiaalpedagoogika ja sotsioloogia praktilise töö valdkondade kattumisega.

Joonis 9. Sotsiaalpedagoogika ja teiste teaduste praktilise töö valdkondade kattumine

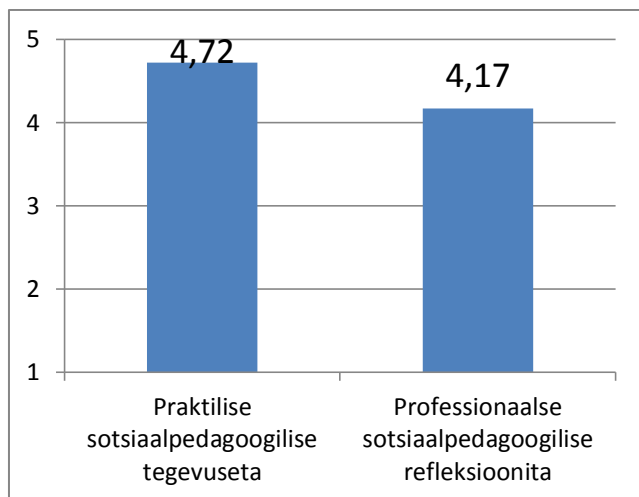
Väitega „Igal sotsiaalpedagoogil peavad olema teadmised seoses sotsiaalpedagoogika kui akadeemilise teadusega kui ka praktilise sotsiaalpedagoogilise töö

oskused“ olid vastajad nõus enam (keskmise hinnang 4,34) kui väitega „Igal sotsiaalpedagoogil peavad olema teadmised seoses sotsiaalpedagoogika kui akadeemilise teadusega kui ka uurimistöö-alased oskused“ (keskmise hinnang 3,61). Kahele väitele antud keskmiste hinnangute vahel leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=-7,85$, $p<0,01$), millest saab teha järelduse, et uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid hindavad olulisemaks eelkõige praktilisi sotsiaalpedagoogilisi oskusi võrreldes uurimistöö-alaste oskustega.

Joonis 10. Igal sotsiaalpedagoogil olema peavad teadmised ja oskused

Viimases väidete grupis sai kõrgema keskmise hinnangu väide „Kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi ei saa saavutada ilma praktilise sotsiaalpedagoogilise tegevuseta“ (keskmise hinnang 4,72), väide „Kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi ei saa saavutada ilma professionaalse sotsiaalpedagoogilise refleksioonita“ sai veidi madalama hinnangu, kuid samuti oldi sellega nõus (keskmise hinnang 4,17). Väidetele antud hinnangute vahel ilmnes statistiliselt oluline erinevus ($t=7,56$, $p<0,01$), millest saab teha järelduse, et uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide arvates ei saa saavutada kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi eelkõige ilma praktilise sotsiaalpedagoogilise tegevuseta, võrreldes professionaalse sotsiaalpedagoogilise refleksiooniga.

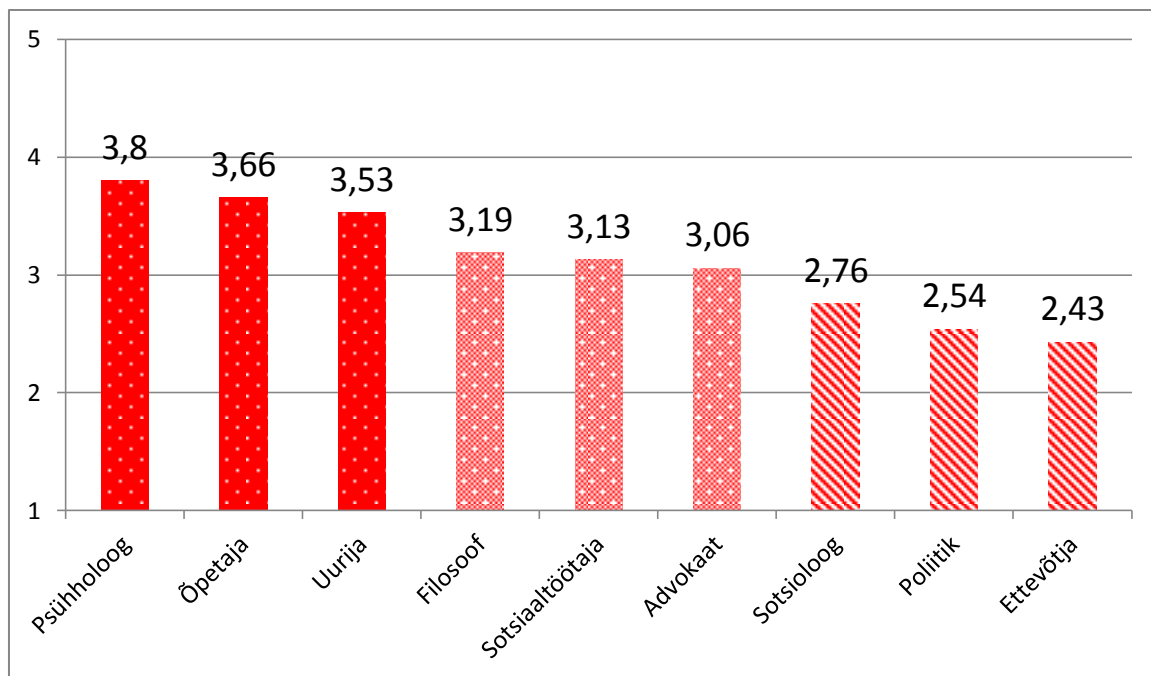

Joonis 11. Kõrge sotsiaalpedagoogilise kutsealase kompetentsi saavutamine

3.3 Sotsiaalpedagoogi roll

Küsitluse III osas sotsiaalpedagoogi rollide kohta selgus, et kõige enam olid vastajad nõus väitega, et sotsiaalpedagoog on psühholoog (keskmine hinnang 3,80), sellele järgnesid õpetaja (3,66), uurija (3,53), filosoof (3,19), sotsiaaltöötaja (3,13), advokaat (3,06), sotsioloog (2,76), poliitik (2,54) ning kõige vähem oldi nõus väitega, et sotsiaalpedagoog on ettevõtja (keskmine hinnang 2,43). Statistiliselt olulised erinevused keskmistes hinnangutes ilmnesid vaid uurija ja filosoofi kui sotsiaalpedagoogi rollile antud hinnangute vahel ($t=2,93$, $p<0,01$) ning advokaadi ja sotsioloogi vahel ($t=2,08$, $p<0,05$).

Seega võib sotsiaalpedagoogid jagada kolme gruppi, arvestades statistiliselt oluliste erinevuste ilmnemist. Kõige enam on uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid nõus, et sotsiaalpedagoog on psühholoog, õpetaja ja uurija, veidi vähem peetakse sotsiaalpedagoogi filosoofiks, sotsiaaltöötajaks ja advokaadiks ning kõige madalam hinnang anti väidetele, et sotsiaalpedagoog on sotsioloog, poliitik ja ettevõtja.

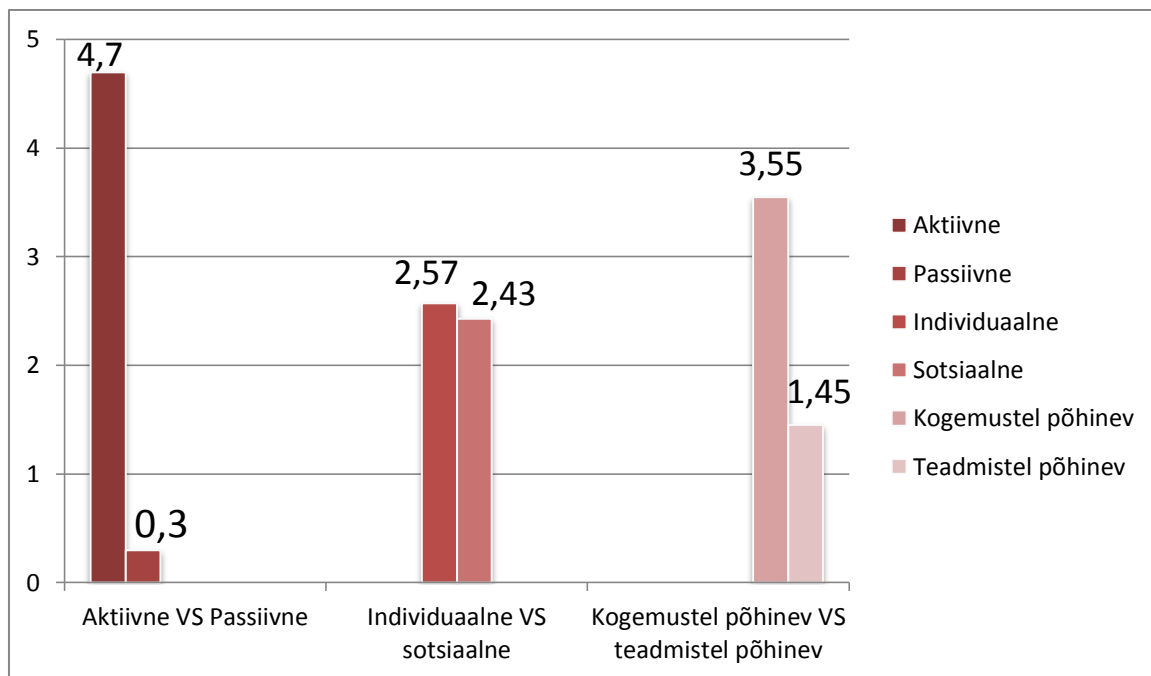

Joonis 12. Sotsiaalpedagoogi rollid (Storø, 2013)

3.4 Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö

3.4.1 Dimensioonid

Küsitluse IV osas uuriti sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd lähtudes kahest vastandlikust poolusest. Tulemusena selgus, et sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on pigem aktiivne kui passiivne (keskmine hinnang 4,70, kui 5=aktiivne ja 1=passiivne); veidi enam individuaalne kui sotsiaalne (keskmine hinnang 2,57, kui 5=individuaalne ja 1=sotsiaalne) ning pigem kogemustele toetuv tegevus kui teadmistele (keskmine hinnang 3,55, kui kogemustele toetuv=5 ja teadmisele toetuv=1). Siin saab teha järelduse, et sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on pigem aktiivne ja kogemustel põhinev kui passiivne ja teadmistel põhinev tegevus ning nii individuaalne kui ka sotsiaalne tegevus.

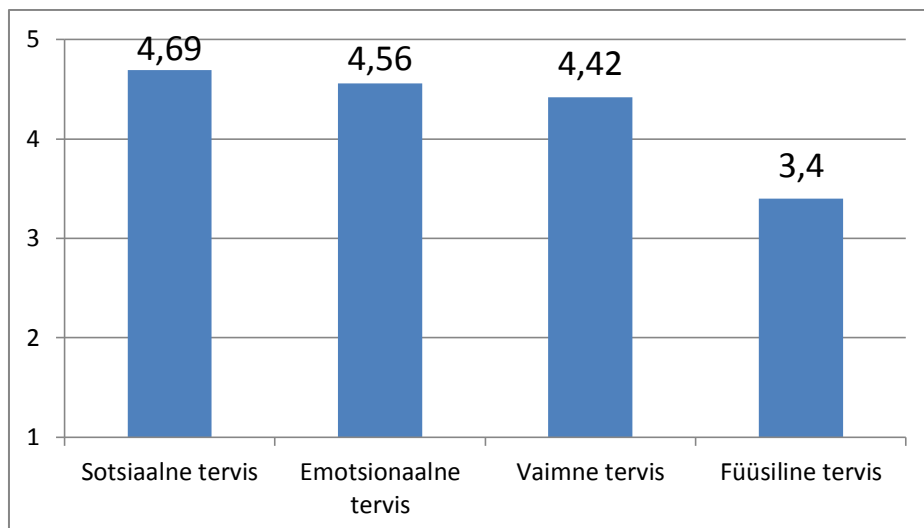

Joonis 13. Sotsiaalpedagoogilise praktilise töö vastandlikud dimensioonid

3.4.2 Väited praktilise töö ja tervise kohta

V osas olid vastajad enim nõus väitega „Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide sotsiaalse tervisega (inimese suhetega seotud heaolu)“ (keskmine hinnang 4,69). Sellele järgnes väide „Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide emotsionaalse tervisega (inimese tunnetega seotud heaolu)“ (keskmine hinnang 4,56). Keskmiste hinnangute vahel leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=2,43$, $p<0,05$). Veidi vähem oldi nõus väitega „Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide vaimse tervisega (inimese sisemaailma heaolu)“ (keskmine hinnang 4,42). Leiti statistiliselt oluline erinevus ($t=2,08$, $p>0,05$). Kõige vähem olid vastajad nõus väitega „Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide füüsilise tervisega (inimese kehaline heaolu)“ (keskmine hinnang 3,40). Viimase kahe väite keskmiste hinnangute vahel ilmnnes samuti statistiliselt oluline erinevus ($t=9,33$, $p<0,01$).

Siin saab teha järelduse, et uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid olid eelkõige nõus väitega, et sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi sotsiaalse tervisega, võrreldes emotsionaalse, vaimse ja füüsilise tervisega.

Joonis 14. Praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seos tervise erinevate aspektidega

4. Arutelu

Käesoleva uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad Eesti sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat ja sotsiaalpedagoogi rolli praktilise töö seisukohast. Esimeseks uurimisküsimuseks oli välja selgitada, kuid võrd kirjeldavad ja kuid võrd tähtsad on sotsiaalpedagoogika definitsioonid sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohalt sotsiaalpedagoogide hinnangul.

Tulemusena selgus, et suhteliselt rohkem kirjeldab uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd sotsiaalpedagoogide hinnangul Stephensi (2009, lk 347) definitsioon: „Sotsiaalpedagoogika on õpetus ja praktika hoolitsusest, haridusest ja kasvatuses, mida vaadeldakse pigem terviklikult kui eraldi ning mille rõhk on leida pedagoogilised teed toetamaks inimese positiivset sotsiaalset arengut.“ (keskmine hinnang 4,39). Sama definitsiooni hindasid vastajad suhteliselt tähtsamaks nende praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast (keskmine hinnang 4,33). Eelmainitud Stephensi (2009) definitsioonis mõistetakse sotsiaalpedagoogikat kui teooria ja praktika tervikut, kus on oluline eelkõige sotsiaalsete probleemide ennetamine ning mitte nii oluline sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega võitlemine. Sotsiaalpedagoogikat mõistetakse eelkõige kui õpetuste kogumit. Selle põhjal võib teha järelduse, et sotsiaalpedagoogika praktika seisukohalt näevad Eesti sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat eelkõige kui terviklikku teadmiste ja õpetuste kogumit, mille abil on võimalik ennetada sotsiaalseid probleeme toetuse pakkumise abil.

Lisaks saab hinnangutes ilmnevate erinevuste põhjal jagada uurimuses kasutatud definitsioonid kahte gruppi selle põhjal, kuid võrd need kirjeldasid ning kuid võrd tähtsad olid

sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohast. Esimese grupi moodustasid Stephensi (2009, lk 347) definitsioon, Social Pedagogy Development Networki (ThemPra – Social Pedagogy Explained ...) definitsioon ning Storø (2013, lk 25) definitsioon. Teise gruppi jäid Morgani (2013, lk 24), Hämäläineni (2012, lk 96), Stephensi (2013, lk 58) ja Hämäläineni (2001, lk 6) definitsioonid.

Uurimuse teoreetilises osas väljatoodud seitset definitsiooni omavahel võrreldes sai teha üldistuse, et erinevates definitsioonides nimetatakse sotsiaalpedagoogikat kas teaduseks, meetodite õpetuseks või lähenemisviisiks, osad definitsioonid keskenduvad eelkõige sotsiaalpedagoogika praktilisele osale, teised eelkõige teoreetilisele osale. Samas on ka definitsioone, milles mõistetakse sotsiaalpedagoogikat nii teooria kui praktikana. Lisaks keskendub osade definitsioonide järgi sotsiaalpedagoogika eelkõige sotsiaalsete probleemide ennetamisele ja toetuse pakkumisele, teiste järgi aga sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega võitlemisele ja sekkumisele. Kuid on ka definitsioone, mille järgi sotsiaalpedagoogika tegeleb mõlemaga – nii ennetamise ja toetuse pakkumisega kui tagajärgedega võitlemise ja sekkumisega.

Kui võrrelda sotsiaalpedagoogika praktika seisukohast omavahel definitsioone, mis statistiliselt oluliste erinevuste järgi erinevatesse gruppidesse jaotusid, saab väita, et esimesse gruppi kuulunud definitsioonid (Stephens, 2009; Social Pedagogy Development Network ja Storø, 2013) tähtsustasid kõik nii praktikat kui teooriat. Erinevustena saab välja tuua selle, et ei ilmnenud ühist arusaamist sotsiaalpedagoogikast kui eraldiseisvast distsipliinist, lähenemisviisist või meetodite õpetusest. Stephensi (2009, lk 347) definitsioonis mõistetakse sotsiaalpedagoogikat kui meetodite õpetust, Social Pedagogy Development Networki (ThemPra – Social Pedagogy Explained ...) definitsioonis kui akadeemilist distsipliini ning Storø (2013, lk 25) definitsioon, mis vaatles sotsiaalpedagoogilist praktikat, ei määratlenud seda ei eraldiseisvaks distsipliiniks, meetodite õpetuseks ega ka lähenemisviisiks. Lisaks oli erinev see, millele sotsiaalpedagoogika keskendus – kas sotsiaalsete probleemide ennetamisele ja toetuse pakkumisele või nendest tingitud tagajärgedega võitlemisele ja sekkumisele. Stephensi (2009, lk 347) definitsioonis on oluline eelkõige sotsiaalsete probleemide ennetamine ning toetuse pakkumine, kuid ülejäänud kahes definitsioonis on lisaks neile oluline ka sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega võitlemine.

Tervet gruppi läbivaid sarnaseid jooni ei saa välja tuua teises definitsioonide grupis. Stephensi (2013) ning Hämäläineni (2001) definitsioonis mõistetakse sotsiaalpedagoogikat kui eraldiseisvat distsipliini või teadust, kuid Morgani (2013) ning Hämäläineni (2012)

definiitsioonides ei ole sotsiaalpedagoogikat määratletud ei eraldiseisvaks distsipliiniks, meetodite õpetuseks ega ka lähenemisviisiks. Morgani (2013) ning Hämäläineni (2001) definiitsioonid keskenduvad eelkõige sotsiaalsetest probleemidest tingitud tagajärgedega võitlemisele, kuid Stephensi (2013) ning Hämäläineni (2012) definiitsioonid rõhutavad sotsiaalsete probleemide ennetamise ning toetuse pakkumise olulisust. Suurimaks grupisiseseks sarnasuseks on nende definiitsioonide puhul eelkõige sotsiaalpedagoogika praktika rõhutamine (Morgan, 2013; Stephens, 2013; Hämäläinen, 2001), kus ainult Hämäläineni (2012) definiitsiooni järgi tähtsustatakse sotsiaalpedagoogikas nii teooriat kui praktikat.

Siin saab teha järelduse, et omavahel on sarnasemad esimesse gruppi kuuluvad definiitsioonid, millede järgi tähtsustatakse sotsiaalpedagoogikas võrdselt nii teooriat kui praktikat. See tulemus kattub nii käesolevas uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogide hinnangutega, mille järgi on sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika võrdse tähtsusega, kui ka Storø (2012) ja Ucari (2013) seisukohtadega teooria ja praktika olulisusest.

Teise uurimisküsimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat kui teadust. Väidete grupis, mis liigitasid sotsiaalpedagoogikat kas sotsiaalteaduseks, lähenemisviisiks või meetodite õpetuseks, sai kõige kõrgema keskmise hinnangu väide „Sotsiaalpedagoogika on lähenemisviisiks sotsiaalsete probleemidega toimetulekul“ (keskmine hinnang 4,33). Veidi vähem oldi nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus“ (keskmine hinnang 3,82).

Tulemus, et sotsiaalpedagoogika on eelkõige lähenemisviis, kattub Hämäläineni (2012b) mõttega, mille järgi sotsiaalpedagoogikat ei saa pidada pedagoogiliste meetodite kogumiks, vaid see on pigem mõtteviis, kus sotsiaalsed kaalutlused saavad kokku pedagoogilistega.

Väidete grupis, kus uuriti millised teised teadused integreerib sotsiaalpedagoogika praktilise töö aspektist, selgus, et pigem integreerib sotsiaalpedagoogika sellised sotsiaalteadused nagu pedagoogika, psühholoogia, sotsiaaltöö ja sotsioloogia.

Väidete grupis, kus küsiti kuivõrd kattuvad sotsiaalpedagoogika ja teiste teaduste valdkonnad, olid vastajad enim nõus, et praktilise sotsiaalpedagoogilise töö valdkonnad kattuvad eelkõige psühholoogia, sotsiaaltöö ning pedagoogika praktilise töö valdkondadega ning üsna vähe sotsioloogia praktilise töö valdkondadega. Need tulemused on sarnased eelkõige Storø (2013) lähenemisega, mille järgi on sotsiaalpedagoogika naaberteadusteks psühholoogia, pedagoogika ning sotsiaaltöö. Hämäläineni (2012b) järgi on sotsiaalpedagoogika

naaberteadusteks sotsiaaleetika, sotsioloogia, sotsiaalpsühholoogia ning sotsiaalpoliitika, kuid selle lähenemisega olid uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid vähem nõus võrreldes Storø (2013) vaatenurgaga.

Kolmanda uurimisküsimuse üheks osaks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogilist praktikat lähtudes praktilise töö vastandlikest dimensioonidest ning praktilise töö seostest kliendi tervise erinevate aspektidega. Selgus, et uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide hinnangul on sotsiaalpedagoogiline praktiline töö lähtuvalt vastandlikest dimensioonidest pigem aktiivne ja kogemustel põhinev kui passiivne ja teadmistel põhinev ning suhteliselt võrdsel määral individuaalne ja sotsiaalne tegevus. Seega võib järeldada, et uuringus osalenud sotsiaalpedagoogide hinnangul on praktiline sotsiaalpedagoogiline töö eelkõige tegevuslik: see on aktiivne ning põhineb kogemustel, olles samal ajal nii individuaalne tegevus kui sotsiaalne tegevus. Et sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on kogemustel põhinev, viitab refleksiooni olulisusele. Refleksioon võimaldab sotsiaalpedagoogidel seostada teoreetilisi arusaami praktiliste situatsioonidega ning ka õppida enda kogemustest viisil, mis on kasulik kliendi/lapse jaoks (Eichsteller & Holthoff (2012)). Lisaks selgus tulemustes, et praktiline sotsiaalpedagoogiline töö on eelkõige seotud kliendi sotsiaalse tervisega, millele järgnesid emotsionaalne ja vaimne tervis. Kliendi füüsilise tervisega on praktiline sotsiaalpedagoogiline töö kõige vähem seotud. Ajalooliselt tekkis sotsiaalpedagoogika vastukaaluks sotsiaalsetele probleemidele, mis tekkisid industrialiseerumise, linnastumise ja moderniseerumise tagajärjel (Hämäläinen, 2012b), teisisõnu sai sotsiaalpedagoogika alguse muutuva ühiskonna probleemidega ja katsumustega tegeldes. Sotsiaalsete ja psühhosotsiaalsete probleemide hulka, mida inimesed kogevad, püüdes saada enda ühiskonna liikmeks, ning millega sotsiaalpedagoogika tegeleb, kuuluvad Hämäläineni (2012b) väitel näiteks: uimastite tarvitamine, noorukite delikventsus, immigrantide integratsiooniga seotud probleemid, rahulolematud ja vägivaldsed noorukid, lapse väärkohtlemine ning hooletusse jätmine, vaimse tervise probleemid, pikaajaline töötus, aga ka sotsiaalsed väärtahtlused, sotsiaalne eksklusioon, isolatsioon, üksindus, probleemid isiklikes suhetes, kannatused, kurbus, vaesus. Need loetletud probleemid on sotsiaalset laadi ning see toetab käesolevas uurimuses saadud tulemusi, et praktiline sotsiaalpedagoogiline töö tegeleb eelkõige kliendi sotsiaalse, aga ka emotsionaalse ja vaimse tervisega.

Samuti uuriti sotsiaalpedagoogika praktikaga seonduvalt, millised on sotsiaalpedagoogi vajalikud oskused lisaks teadmistele sotsiaalpedagoogikast kui akadeemilisest distsipliinist ja ilma milleta ei saa saavutada kõrget sotsiaalpedagoogilist

kutsealast kompetentsi. Tulemustes selgus, et praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast hindavad sotsiaalpedagoogid olulisemaks eelkõige praktilisi sotsiaalpedagoogilisi oskusi võrreldes uurimistöö-alaste oskustega. Lisaks peetakse kõrge sotsiaalpedagoogilise kutsealase kompetentsi saavutamisel olulisemaks praktilist sotsiaalpedagoogilist tegevust võrreldes professionaalse sotsiaalpedagoogilise refleksiooniga. Sotsiaalpedagoogide kutsestandardi, tase 6 ja tase 7 järgi on kohustuslikud sotsiaalpedagoogilised kompetentsid järgmised: sotsiaalpedagoogilise tegevuse kavandamine, sotsiaalpedagoogiline hindamine, juhtumikorraldus ja nõustamine, turvalise õpi- ja töökeskkonna kujundamine, refleksioon ja enesearendamine ning arendustegevus (Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 6, 2013; Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog, tase 7, 2013). Kuigi sotsiaalpedagoogide kutsestandardis on üheks kohustuslikuks kompetentsiks ka professionaalne sotsiaalpedagoogiline refleksioon, siis on suurem osa kompetentse siiski seotud praktilise sotsiaalpedagoogilise tööga, mis on sarnane antud uurimuses saadud tulemustega.

Neljanda uurimisküsimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika vahekorda lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast. Väidete grupis, kus käsitleti sotsiaalpedagoogika kasulikkust teooria ja praktika seisukohast, olid vastajad kõige enam nõus väitega „Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast nii, et teooria ja praktika on võrdse tähtsusega.“ (keskmine hinnang 4,24). See tulemus kattub kõige kõrgema hinnangu saanud Stephensi (2009) definitsiooniga, kus samuti väärtustati nii teooriat kui praktikat. Seega on tulemused sarnased töö teoreetilises osas välja toodud autorite mõtetega, kus nii Storø (2012) kui Ucar (2013) olid seisukohal, et ei saa olla teooriat ilma praktikata ja vastupidi. Teooria on justkui raamistik praktikale, andes juhiseid, ning praktika teooria tööriist, mis annab teooriale tagasi uusi teadmisi, millest teooriat edasi arendada (Storo, 2012; Ucar, 2013). Väidete grupis, kus uuriti, kas teooria on aluseks praktikale või praktika aluseks teooriale, selgus tulemusena, et sotsiaalpedagoogide hinnangul on eelkõige sotsiaalpedagoogika teooria aluseks sotsiaalpedagoogika praktikale. See tulemus on sarnane Storø (2013) seisukohaga, kelle arvates on teooriat vaja nii jälgitava seletamiseks kui oma tegevuste juhtimiseks, kusjuures iga praktik vajab nii seletavat teooriat kui tegevusteooriat (Storø, 2013).

Viienda uurimisküsimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogi rolli lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast. Uuringus paluti sotsiaalpedagoogidel hinnata üheksat Storø (2013) sotsiaalpedagoogi rolli. Kõige enam olid uuringus osalenud sotsiaalpedagoogid nõus, et sotsiaalpedagoog on psühholoog, õpetaja

ja uurija, veidi vähem peetakse sotsiaalpedagoogi filosoofiks, sotsiaaltöötajaks ja advokaadiks ning kõige madalam hinnang anti väidetele, et sotsiaalpedagoog on sotsioloog, poliitik ja ettevõtja. Eriksson (2014) jagab sotsiaalpedagoogi rollid sisemisteks ning välisteks. Sisemised rollid (advokaat, teejuht, abistaja, probleemi määratleja) on tihedalt seotud sotsiaalpedagoogi ja tema kliendi vahelise suhtega (Eriksson, 2014). Välised rollid (võrgustikujuht, kogukonna juht) on seotud kliendi, keskkonna ning kontekstiga, parandades kliendi olukorda kaudselt, pikaajalisel teel (Eriksson, 2014). Võrreldes antud uurimuse tulemusi Erikssoni (2014) rollijaotusega, võib väita, et eeskohal on sisemised rollid, kus tähtsustatakse kliendi ja sotsiaalpedagoogi vahelist suhet. Erikssoni (2014) ning Storø (2013) rollijaotustes saab paralleele tuua psühholoogi ning abistaja, pedagoogi ning teejuhi ja uurija ning probleemi määratleja vahel.

Eelmainitud uurimistulemusi on võimalik rakendada praktikasse, võttes arvesse uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogide hinnanguid, et kujundada ühtsem arusaam sotsiaalpedagoogi rollidest Eesti kontekstis. Lisaks saab uurimistulemusi kasutada sotsiaalpedagoogika praktika tõhustamiseks ning sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika sidustamiseks. Samuti on eelmainitud uurimistulemusi aluseks võttes võimalik ühtlustada, täiendada ning edendada sotsiaalpedagoogika-alaseid koolitusi.

Käesolev uurimistöö annab aluse järgnevatele uurimustele, kus saaks teemaga süvitsi minna ning uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogide hinnanguid kvalitatiivsel teel uurida. Antud uurimuse piiranguks võib pidada asjaolu, et ankeetides ei palutud vastajatel selgitada, miks nad just nii või teisiti vastasid. Seega on kindlasti võimalik antud uurimisprobleemi edasi arendada ning vastuseid täpsustada, et luua seoseid teoreetiliste lähtekohtade ning uurimistulemuste vahel.

5. Kokkuvõte

Käesolev uurimus viidi läbi perioodil märts – aprill 2015. aastal. Uuritavateks olid Eesti üldhariduskoolides, keskustes ja kutseõppeasutustes töötavad sotsiaalpedagoogid, kellele saadeti individuaalselt meili teel internetipõhine ankeet.

Uurimuse eesmärgiks oli välja selgitada, kuidas iseloomustavad Eesti sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat ja sotsiaalpedagoogi rolli praktilise töö seisukohast. Töö uurimisküsimusteks olid:

- 1) Kuivõrd kirjeldavad ja kuivõrd tähtsad on sotsiaalpedagoogika definitsioonid sotsiaalpedagoogilise praktilise töö seisukohalt sotsiaalpedagoogide hinnangul?

- 2) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogikat kui teadust lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 3) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogilist praktikat?
- 4) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogika teooria ja praktika vahekorda lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?
- 5) Kuidas iseloomustavad sotsiaalpedagoogid sotsiaalpedagoogi rolli lähtudes sotsiaalpedagoogika praktikast?

Varasemates uurimistöodes on uuritud kindla piirkonna sotsiaalpedagooge (Lüüs, 2010; Heide, 2013), ühe õppeasutuse sotsiaalpedagooge (Koit, 2015); sotsiaalpedagoogikat seotuna üldpedagoogikaga (Mitt, 2006), alusharidusega (Väli, 2013), sotsiaaltöoga eakate sihtrühmas (Spitz, 2013), kriminaalhooldusega (Perova, 2003) ning sotsiaalpedagoogika tõlgendamist õpetajate vaatevinklist (Valge, 2014). Käesolevas uurimuses käsitletakse sotsiaalpedagoogika ja sotsiaalpedagoogi rolli lähtudes sotsiaalpedagoogika praktika seisukohast, kus valimis olid sotsiaalpedagoogid üle Eesti.

Uurimusest selgus, et kõige enam kirjeldab ning kõige tähtsam on praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist Stephensi (2009) definitsioon, mille järgi sotsiaalpedagoogikat vaadeldakse kui teooriat ning praktikat, mis toetab inimese positiivset sotsiaalset arengut, ennetades sotsiaalsete probleemide tekkimist ja pakkudes toetust. Uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogid pidasid praktilise töö seisukohast praktikat ning teooriat võrdseks, sotsiaalpedagoogikat eelkõige lähenemisviisiks sotsiaalsete probleemidega toimetulekul ning sotsiaalpedagoogika teooriat aluseks sotsiaalpedagoogika praktikale. Uurimuses osalenute hinnangul integreerib sotsiaalpedagoogika praktilise töö vaatevinklist sotsiaalteadused nagu pedagoogika, psühholoogia, sotsiaaltöö ja sotsioloogia ning kõige enam kattuvad sotsiaalpedagoogika praktilise töö valdkondadega psühholoogia praktilise töö valdkonnad. Uurimuses osalenud sotsiaalpedagoogide hinnangul peavad sotsiaalpedagoogil olema lisaks teadmiste seoses sotsiaalpedagoogika kui akadeemilise teadusega ka praktilise sotsiaalpedagoogilise töö oskused ning kõrge sotsiaalpedagoogilise kutsealase kompetentsi juurde kuulub eelkõige praktiline sotsiaalpedagoogiline tegevus. Kõige enam olid vastajad nõus, et sotsiaalpedagoogi rolliks on psühholoogi roll ning sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on eelkõige aktiivne, kogemustel põhinev ning suhteliselt võrdsel määral individuaalne ja sotsiaalne tegevus, mis on seotud eelkõige kliendi sotsiaalse tervisega.

6. Summary

Social pedagogy's and social pedagogue's role from a practical social pedagogical point of view according to Estonian social pedagogues

This study was carried out during the period of March 2015 – April 2015. The participants in this study were social pedagogues who work in general schools, vocational schools and other centres in Estonia. The participants were sent an Internet- based survey individually via e-mail.

The aim of this study was to figure out how do Estonian social pedagogues characterise social pedagogy and the role of a social pedagogue from the practical social pedagogical point of view. The research questions of this study were:

- 1) To figure out, how much do the definitions of social pedagogy describe practical social pedagogical work and how important are these definitions from the practical social pedagogical view according to social pedagogues.
- 2) To figure out, how do the social pedagogues characterise social pedagogy as a science, social pedagogical practice, the relationship between social pedagogical theory and practice and the role of a social pedagogue from the practical social pedagogical point of view.

Earlier studies have dealt with social pedagogues from a specific area (Lüüs, 2010; Heide, 2013), social pedagogues from one educational establishment (Koit, 2015); social pedagogy in relation to general pedagogy (Mitt, 2006), pre-school education (Väli, 2013), social work with elderly people (Spitz, 2013), criminal probation (Perova, 2003) and interpreting social pedagogy from teacher's point of view. This study dealt with social pedagogy's and social pedagogue's roles according to social pedagogical practice and the participants were from all over Estonia.

The research showed that the definition which describes the best and is the most important from the practical social pedagogical point of view was Stephens' (2009). This definition views social pedagogy as a theory and practice, which offers support for an individual's social development/growth by preventing social problems. The participants found from the practical social pedagogical point of view that practice and theory are equally important, that social pedagogy is foremost a way of thinking and that social pedagogical theory is a base for social pedagogical practice. The participants thought that practical social pedagogy integrates social sciences such as pedagogy, psychology, social work and sociology, practical social pedagogy coincides the most with practical psychology. The study

showed that besides knowledge of social pedagogy as a science a social pedagogue should have practical social pedagogical skills and that a high social pedagogical competence requires above all practical social pedagogical action. The participants agreed that a social pedagogue's role is most similar to the role of a psychologist and that the practical social pedagogical work is above all active, based on experience, relatively equally individually and socially directed towards the client's social health.

7. Tänusõnad

Täna uurimuses osalenud sotsiaalpedagooge ning juhendajat, Kristi Kõivu, abi ning juhendamise eest.

8. Autorsuse kinnitus

Kinnitan, et olen koostanud käesoleva lõputöö ise ning toonud korrektselt välja teiste autorite ja toetajate panuse. Töö on koostatud lähtudes Tartu Ülikooli haridusteaduste instituudi lõputöö nõuetest ning on kooskõlas heade akadeemiliste tavadega.

.....

kuupäev.....

9. Kasutatud kirjanduse loetelu

Eichsteller, G., Holthoff, S. (2012). The Art of Being a Social Pedagogue: Developing Cultural Change in Children's Homes in Essex. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), 30-46.

Eriksson, L. (2014). The understandings of social pedagogy from northern European perspectives. *Journal of Social Work*, 14(2), 165-182.

Heide, M. (2013). *Sotsiaalpedagoogide ametiidentiteediga seonduvad aspektid Lääne-Viru maakonna näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž.

Hämäläinen, J. (2001). *Sissejuhatus sotsiaalpedagoogikasse*. Tartu: Tartu Ülikooli Kirjastus.

Hämäläinen, J. (2003). The Concept of Social Pedagogy in the Field of Social Work. *Journal of Social Work*, 3(1), 69-80.

Hämäläinen, J. (2012a). Social Pedagogy in Finland. *Kriminologija i socijalna integracija*, 20(1), 95-104.

Hämäläinen, J. (2012b). Social Pedagogical Eyes in the Midst of Diverse Understandings, Conceptualisations and Activities. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), 3-16.

Koit, K. (2015). *Sotsiaalpedagoogi roll kutseõppeastuses Järvamaa Kutsehariduskeskuse näitel*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž.

Kraav, I. (2006). Sissejuhatuses. I. Kraav & R. Mikser (Toim), *Sotsiaalpedagoogika teooria ja selle praktilisi väljakutseid Eestis* (lk 1-83). Tartu: Vali Press OÜ

Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog tase 6 (2013). Külastatud 13.04.2015 aadressil <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10499791/pdf/sotsiaalpedagoog-tase-6.1.et.pdf>

Kutsestandard. Sotsiaalpedagoog tase 7 (2013). Külastatud 13.04.2015 aadressil <http://www.kutsekoda.ee/et/kutseregister/kutsestandardid/10555626/pdf/sotsiaalpedagoog-tase-7.2.et.pdf>

Lüüs, L. (2010). *Sotsiaalpedagoogide tõlgendused oma tööst*. Publitseerimata magistriritöö. Tartu Ülikool.

Mikser, R. (2006). Sotsiaalpedagoogika teoriast ja selle arendamise vajalikkusest. I. Kraav & R. Mikser (Toim), *Sotsiaalpedagoogika teooria ja selle praktilisi väljakutseid Eestis* (lk 1-83). Tartu: Vali Press OÜ

Mitt, S. (2006). *Õpetajate arusaam sotsiaalpedagoogi rollist ja vajalikkusest põhikooli astmes*. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.

Morgan, S.T. (2013). Social pedagogy within key worker practice: community situated support for marginalised youth. *International Journal of Social Pedagogy*, 2(1), 17-32.

Perova, K. (2003). *Sotsiaalpedagoogiline orientatsioon preventsiionitöös alaealistega Saare maakohu kriminaalhooldusosakonnas*. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.

Petrie, P. (2013) Social Pedagogy in the UK: Gaining a firm foothold? *Education Policy Analysis Archives*, 21(37), 1-13.

Smith, M. (2012). Social Pedagogy from a Scottish Perspective. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), 46-55.

Spitz, T. (2013). *Eakate isiklikud suhtevõrgustikud. Pidepunkte sotsiaalpedagoogi tööks eakate sihtrühmaga*. Publitseerimata magistritöö. Tallinna Ülikool.

Stephens, P. (2009). The nature of social pedagogy: an excursion in Norwegian territory. *Child & Family Social Work*, 14(3), 345-351.

Stephens, P. (2013) *Social Pedagogy: Heart and Head*. Studies in Comparative Social Pedagogies and International Social Work and Social Policy, Vol XXIV. Bremen:

Europäischer Hochschulverlag GmbH & Co. KG. Storø, J. (2012). The Difficult Connection between Theory and Practice in Social Pedagogy. *International Journal of Social Pedagogy*, 1(1), 17-29.

Storø, J. (2013). *Practical Social Pedagogy. Theories, values and tools for working with children and young people*. London: The Policy Press.

The Social Pedagogy Development Network. ThemPra Social Pedagogy 2008-2014 (2014). Külastatud 23.11.2014 aadressil http://www.thempra.org.uk/social_pedagogy.htm

Ucar, X. (2013). Exploring different perspectives of Social Pedagogy: towards a complex and integrated approach. *Education Policy Analysis Archives*, 21(36), 1-15.

Valge, K. (2014). Kooli juhtkonna liikme, klassijuhataja, aineõpetaja ja suure kooli õpetaja tõlgendused sotsiaalpedagoogikast. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tartu Ülikool.

Väli, K. (2013). *Sotsiaalpedagoog alushariduses lapse sotsiaalse arengu toetajana*. Publitseerimata bakalaureusetöö. Tallinna Ülikooli Rakvere Kolledž.

LISA 1

Lugupeetud sotsiaalpedagoog!

Palume Teie kaasabi hinnates sotsiaalpedagoogikat oma praktilise sotsiaalpedagoogilise töö seisukohast. Palume Teil vastata võimalikult täpselt, lähtudes oma isiklikust töökogemusest sotsiaalpedagoogina. Küsimustik on anonüümne ning kogutud andmeid kasutatakse teadustöös. Ankeedile vastamine võtab aega kuni 15 minutit. Täname Teid tehtud töö ja nähtud vaeva eest!

Uurimistöö esialgsetest tulemustest esitakse ettekanne sotsiaalpedagoogide teaduskonverentsil selle aasta maikuus ning valmib lõputöö. Kui Teil on uurimusega seonduvaid küsimusi või soovite saada ülevaadet uurimuse tulemustest lõputööga seonduvalt, siis palun saata vastavasisuline kiri aadressile kristi.koiv@ut.ee. Täname, et aitate kaasa Eesti sotsiaalpedagoogide seas läbiviidavale uurimusele ja värskete andmete kogumisele sotsiaalpedagoogika vallas.

Ette tänades

Kristi Kõiv TÜ haridusinstituudi dotsent kristi.koiv@ut.ee ja

Kadi Viigi TÜ haridusinstituudi üliõpilane kadi.viigi@gmail.com.

I osa. SOTSIAALPEDAGOOGIKA DEFINITSIOONID

Allpool on toodud seitse erinevat definitsiooni sotsiaalpedagoogika kohta. Palun märkida iga definitsiooni kohta, kuivõrd kirjeldab ning kuivõrd tähtis see on Teie praktilisest sotsiaalpedagoogilisest tööst lähtuvalt.

- 1. Sotsiaalpedagoogika on eraldiseisev distsipliin, mille eesmärgiks on sotsiaalsete probleemide pedagoogiline lahendamine ja leevendamine (Hämäläinen, 2001).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

- 2. Sotsiaalpedagoogika keskendub teorias ja praktikas inimkasvu protsessidele, mis tagavad ühiskonnaliikmete sotsiaalse integratsiooni, osaluse ja heaolu ühiskonnas (Hämäläinen, 2012).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

- 3. Sotsiaalpedagoogika tegeleb kommunikatiivse tegevusega, et toetada marginaliseerunud laste ja noorte sotsiaalset kaasamist läbi individidevaheliste juhitud ja koos loodud suhete (Morgan, 2013).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

- 4. Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus planeeritud ja planeerimata sotsialiseerumisest, mis toimub sotsiaalse õppimise ning väärtuste ja normide emotsionaalse internaliseerimise kaudu (Stephens, 2013).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

- 8. Sotsiaalpedagoogika on õpetus ja praktika hoolitsusest, haridusest ja kasvatuses, mida vaadeldakse pigem terviklikult kui eraldi ning mille rõhk on leida pedagoogilised teed toetamaks inimese positiivset sotsiaalset arengut (Stephens, 2009).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

- 9. Sotsiaalpedagoogika on akadeemiline distsipliin, mis lähendab selliste seotud teadusdistsipliinide nagu pedagoogika, sotsioloogia, psühholoogia ja filosoofia tuumteooriaid. Oma olemuselt tegeleb sotsiaalpedagoogika heaolu, õppimise ja kasvuga. Sotsiaalpedagoogika toetub humanistlikele väärtustele ja printsiipidele, vaadeldes inimesi ressursse omavate aktiivsete tegutsejatena. Sotsiaalpedagoogika tähelepanu keskmes on inimeste kaasamine laiemasse kogukonda ja ühiskonda. Sotsiaalpedagoogika eesmärgiks on ennetada ja võidelda sotsiaalsete probleemide ja ebavõrdsusega (The Social Pedagogy Development Network).**

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

10. Praktiline sotsiaalpedagoogika on pedagoogiliselt orienteeritud praktika, mis põhineb kutsealasel hinnangul ja on teostatud tavapäraistes igapäeva situatsioonides. Sotsiaalpedagoogilised tegevused on suunatud lastele ja noorukitele (või nende peredele ja võrgustikele), kes vajavad abi või situatsioonidele, kus abi vajamist saab ennetada. Sotsiaalpedagoogilise töö põhiline eesmärk on inimese kaasatus kogukonda ja ühiskonda. Sekkumisi juhivad väärtused ja teooria (Storø, 2013).

Kuivõrd kirjeldab eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilist sotsiaalpedagoogilist tööd?

Ei kirjelda üldse -1-2-3-4-5 Kirjeldab täielikult

Kuivõrd tähtis on eelpool toodud sotsiaalpedagoogika definitsioon Teie praktilise sotsiaalpedagoogilise töö aspektist?

Ei ole üldse tähtis 1-2-3-4-5 Väga tähtis

II osa. SOTSIAALPEDAGOOGIKA PRAKTIKA

Palun märkige kuivõrd iseloomustavad järgmised väited sotsiaalpedagoogikat.

1. Sotsiaalpedagoogika on kasulik sotsiaalpedagoogilise teooria seisukohast võrreldes praktikaga.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

2. Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast, kuid praktika olulisust on võrreldes teooriaga ületähtsustatud.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

3. Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast, kuid teooria olulisust on võrreldes praktikaga ületähtsustatud.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

4. Sotsiaalpedagoogika on kasulik praktika seisukohast nii, et teooria ja praktika on võrdse tähtsusega.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

5. Sotsiaalpedagoogika on sotsiaalteadus.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

6. Sotsiaalpedagoogika on lähenemisviisiks sotsiaalsete probleemidega toimetulekul.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

7. Sotsiaalpedagoogika on meetodite õpetus.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

8. Sotsiaalpedagoogika teooria on aluseks sotsiaalpedagoogilisele praktikale.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

9. Sotsiaalpedagoogika praktika on aluseks sotsiaalpedagoogika teooriale.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

10. Sotsiaalpedagoogika integreerib teised teadused: filosoofia, kriminoloogia, pedagoogika, psühholoogia, sotsiaalpoliitika, sotsiaaleetika, sotsiaaltöö ja sotsioloogia.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

11. Sotsiaalpedagoogika integreerib teised teadused: pedagoogika, psühholoogia, sotsiaaltöö ja sotsioloogia.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

12. Sotsiaalpedagoogika ja pedagoogika praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

13. Sotsiaalpedagoogika ja psühholoogia praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

14. Sotsiaalpedagoogika ja sotsiaaltöö praktilise töö valdkonnad kattuvad täiesti.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

15. Sotsiaalpedagoogika ja sotsioloogia töö valdkonnad kattuvad täiesti.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

16. Igal sotsiaalpedagoogil peavad olema teadmised seoses sotsiaalpedagoogika kui akadeemilise teadusega kui ka uurimistöö-alased oskused.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

17. Igal sotsiaalpedagoogil peavad olema teadmised seoses sotsiaalpedagoogika kui akadeemilise teadusega kui ka praktilise sotsiaalpedagoogilise töö oskused.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

18. Kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi ei saa saavutada ilma praktilise sotsiaalpedagoogilise tegevuseta.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

19. Kõrget sotsiaalpedagoogilist kutsealast kompetentsi ei saa saavutada ilma professionaalse sotsiaalpedagoogilise refleksioonita.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

III osa. SOTSIAALPEDAGOOGI ROLL

Palun märkige kuivõrd iseloomustavad järgmised rollid Teie kui sotsiaalpedagoogi praktilist tööd.

1. Sotsiaalpedagoog on sotsiaaltöötaja.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

2. Sotsiaalpedagoog on õpetaja.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

3. Sotsiaalpedagoog on psühholoog.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

4. Sotsiaalpedagoog on sotsioloog.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

5. Sotsiaalpedagoog on uurija.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

6. Sotsiaalpedagoog on filosoof.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

7. Sotsiaalpedagoog on poliitik.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

8. Sotsiaalpedagoog on advokaat.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

8. Sotsiaalpedagoog on ettevõtja.

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

IV osa. SOTSIAALPEDAGOOGI PRAKTILINE TÖÖ

4.1. Palun märkige kuivõrd iseloomustavad järgmised väited Teie sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd lähtudes kahest vastandlikust poolusest.

Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on

Passiivne tegevus 1-2-3-4-5 Aktiivne tegevus

Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on

Sotsiaalne tegevus 1-2-3-4-5 Individuaalne tegevus

Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on

Teadmistele toetuv tegevus 1-2-3-4-5 Kogemustele toetuv tegevus

4.2. Palun märkige kuivõrd iseloomustavad järgmised väited Teie sotsiaalpedagoogilist praktilist tööd.

1. Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide füüsilise tervisega (inimese kehaline heaolu).

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

2. Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide vaimse tervisega (inimese sisemaailma heaolu).

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

3. Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide emotsionaalse tervisega (inimese tunnetega seotud heaolu).

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

4. Sotsiaalpedagoogiline praktiline töö on seotud kliendi/klientide sotsiaalse tervisega (inimese suhetega seotud heaolu).

Ei ole üldse nõus 1-2-3-4-5 Täiesti nõus

V osa. TAUSTAINFORMATSIOON

Sugu: .....

Vanus: .....

Ametikoht: .....

Tööstaaž sotsiaalpedagoogina: .....

Vajadusel kommentaaride ja tähelepanekute esitamine: .....

Täname väga koostöö eest ja soovime edu!

Lihtlitsents lõputöö reprodutseerimiseks ja lõputöö üldsusele kättesaadavaks tegemiseks

Mina, Kadi Viigi (sünnikuupäev: 27.11.1993)

1. annan Tartu Ülikoolile tasuta loa (lihtlitsentsi) enda loodud teose „Sotsiaalpedagoogika ja sotsiaalpedagoogi roll praktilise töö seisukohast Eesti sotsiaalpedagoogide hinnangul“,

mille juhendaja on Kristi Kõiv,

1.1.reprodutseerimiseks säilitamise ja üldsusele kättesaadavaks tegemise eesmärgil, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace-is lisamise eesmärgil kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni;

1.2.üldsusele kättesaadavaks tegemiseks Tartu Ülikooli veebikeskkonna kaudu, sealhulgas digitaalarhiivi DSpace'i kaudu kuni autoriõiguse kehtivuse tähtaja lõppemiseni.

2. olen teadlik, et punktis 1 nimetatud õigused jäävad alles ka autorile.

3. kinnitan, et lihtlitsentsi andmisega ei rikuta teiste isikute intellektuaalomandi ega isikuandmete kaitse seadusest tulenevaid õigusi.

Tartus, 19.05.2015